БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 252 (11850) | 1968 оной октябриин 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн

…ЯНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВА ЕРЭБЭ

…Министрнүүдэй …ирүүлэгшэ А. Н. Ко…лалаар Финляндиин …инистр М. Койвисто …23-да Москва ерэбэ. Хани холбоото ороной правительствые толгойлогшо Совет оронтой танилсаха, амархын тула Советскэ Союзда ерээ. Финляндиин Премьер-Министр hамгантайгаа хамта Москваhаа гадна, Волгоград, Сочёор ябаха байна.

(ТАСС).

…КОСЫГИН М. КОЙВИСТОТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

…Министрнүүдэй Со…үлэгшэ А. Н. Косы…ндиин Республикын …инистр Мауно Кой… октябриин 23-да …о уулзаба. А. Н. Косыгин М. Койвисто хоёрой хоорондо хани ёhоной хөөрэлдөөн боложо, совет-финляндиин харилсаагаар хоер талаhаа сэдьхэлээ хананги байhанаа мэдүүлээд, тэрэниие саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд хэлсэгдээ. Хоёр талые hонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудаар мүн лэ hанамжануудаа мэдэлсэбэ.

(ТАСС).

…РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ХОНИН АЖАЛАЙ БАЙДАЛ …БА ТЭРЭНИИЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, ХОНИНОЙ МЯХА, НООҺО БҮРИ ЭЛБЭГЭЭР АБАХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ 1968 оной ОКТЯБРИИН 21-дэ БОЛОҺОН IV ПЛЕНУМЭЙ

ТОГТООЛ

…кын колхоз, совхозуудай хонин ажалай байдал ба …шадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй обко…нүхэр А. У. Модогоевой элидхэлые шагнажа зүб… КПСС-эй обкомой пленум иигэжэ тэмдэглэнэ. Ху…үйлэдбэриие дэбжээхэ талаар парти, правительст…бэринүүдые бэелүүлэн, областной партийна органи…шкын худөө ажахые, тэрэнэй гол hалбари бологшо …хүгжөөлгэдэ зарим hайн үрэ дүн туйлаа.

…совхозуудта 1953 онhоо 1968 он хүрэтэр хонинoй …анhаа 1530 мянган толгой хүрэтэр гү, али хоёр ша…болоо, нооhо хайшалалга 3 дахин, хонинoй мя…2,7 дахин нэмээ. Энэ үе соо хонин hүрэгтэ шанарай …ехэ хубилалта боложо, хонид шэрүүн нооhотой бак…нарибтар нооhотойнууд болоо. Тэрээнhээ уламжа…ажалай ашаг үрэнь ба олзонь эли бодоор дээшэлhэн …ажалhаа абтадаг бүхы олзо доходой 34 шахуу про…хонин ажалhаа ородог юм.

…ика дотор хонин ажалые хүгжөөхэдэ байгаалиин, …эрхэ байдал таарамжатай гэжэ КПСС-эй обкомой …глэнэ. Нооhо ба хонинoй мяха гүрэнэй зүгhөө худал…сэнгүүдые дээшэлүүлгэ энэ hалбариие хүгжөөлгэдэ, …шэмые, олзые болон рентабельна байлгые дээшэ…йн урмашуулга боложо үгөө. Гэбэшье хэдэ хэдэн …олон колхоз, совхозуудта энэ таарамжатай hайн эр…галтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Хонин ажал эрхилэлгын …дөө ажахын министерствын, тэрэнэй нютагуудтахи …гhөө, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта горитой ду…дуу эндүүнүүд гаргагдана. Хонинoй тоо олон болго…ыень дээшэлүүлхэ талаар табигдаhан зорилго тэрэ…нэ талаар бодото тодорхой хэмжээнүүдээр батадхаг…шээлхэдэ, колхоз, совхозуудай хонинoй тоо hүүлшын …турша соо (1962—1967 онууд) оройдоол 10,4 про…болоо, эдэ жэлнүүдтэ хонин бүриhөө нооhо хайша…хэмжээндээ үлөө, нооhо абалга миил 4,3 процен…т.

…худалдагдаhан хонидой дунда зэргын шэгнүүр доо…hөө эдэ жэлнүүдтэ гүрэндэ хонинoй мяха худалдал… Дундаhаа доогуур шадалтай нилээд олон толгой …болгохын тулада хэрэглэгдэнэ, нилээд ехэ хэмжээ…шанар муутай байдаг. Хонид олоор hубайрна, залуу …хонид олоор гарзалдаг байна. Баргажанай, Хэжэн…, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай колхоз, сов…хонин ажалай үрэ дүнгүүд илангаяа хангалтагүй.

…колхоз, совхозуудта тэжээл элбэгээр абаха үндэhэ …аар табигдаhан ушар хонин ажал хүгжөөлгые удаа… шалтагаануудай нэгэн байhан зангаараа. Ороohо …лэн үбhэн ба бусад тэжээл нилээд ехээр абтадаг …бэшье, мал ажалай хэрэглэмжые үшөөл хангажа ша…лэй сагта нэгэ хониие тэжээхын тулада hүүлэй жэл…гаргашалга нормын ёhоор 2,5 центнер тэжээлэй …ёhотой аад, нэгэ центнерhээ дээшэ гарадаггүй …тэжээлдэ белогууд дуталдана. Хээрын бэлшээри…ногоо тариха гэхэ зэргын техническэ хэмжээ ябуул…анагүй, бэлшээринүүд тааруугүйгөөр хэрэглэгдэжэ, …сань доошолдог байха юм. Тиимэhээ зунайшье сагта …ээлэй дуталдаха ушар үзэгдэнэ.

…элбэгээр бэлдэхэ талаар республика дотор абтажа …хэмжээнүүд мал ажалай продуктнуудые, тусхайл…хонинoй мяха бүри элбэгээр абаха талаар хараалаг…үүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хэрэгтэй бо…ые хангажа шададаггүй байhые Худөө ажахын ми… Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство, …никын» Буряадай нэгэдэл, тэдэнэй нютагуудтахи ор…СС-эй олон райкомууд, аймгүйсэдкомууд, тэрэшэлэн …озуудай хүтэлбэрилэгшэд хараадаа абанагүй. Ороohо …олон хээрын сабшалан бэлшээринүүдэй ургасые дээ…хы хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхэ худэлмэри муу…нэ, тэжээл элбэгээр абаха шухалын шухала хэмжээ …ай тус тус ажахы ба аймагта таhалдуулагдахадань …элтэ хэнэгүй.

…байрануудые барилгада ехэ дутуунууд бии. тус …түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгонуудhaa барилгын худэл…рэ. Капитальна худэлмэридэ мүнгэ hомололгын ниитэ …hэн болобошье, хонинoй байрануудые барилгада бага …уулагдана, энэ зорилгоор банкнуудай үгэдэг урьhалам…угаар хэрэглэгдэнэ. «Бурятцелинстрой» трест ба «Бу…нозстрой» гэжэ нэгэдэл барилгын худэлмэри шанар …хэнэ, барилгын индустриальна онол аргануудые …нэтэрүүлнэ, барилгануудые ашаглалгада үгэхэ бол… олон ушарта сахинагүй. Зарим колхозуудта, илан…уудта хонинoй байрануудые ажахынгаа хүсөөр бариха …онуудые hулаар хэрэглэнэ. Проект зохёодог органи… олон горитой дутуунуудтай, гигиеническэ эрилтэ …ү технологидо хүсэдөөр тааралдадаггүй типовой про…нарижуулан hайжаруулха, үнеынь хямдаруулха ху…тамагаар хэнэ. Тиимэhээ мүнөө үедэ ехэ хонидой 76 … бүхы хонидой оройдоол 34 процентнь типовой бай… хангагданхай. Энэ ушар хонин ажал хүгжөөлгые мүн …йгоор hаатуулдаг.

…ай нарин нооhотой холимол үүлтэрэй хонидой үрэжэ… ба нооhо үгэлгые дээшэлүүлхын тула үүлтэрынь … hайжаруулха бүри ехэ худэлмэри хэхэ эрилтэ парти, …ствын ехэ зорилгонуудаар табигдана гэжэ … обкомой пленум тэмдэглэнэ. Гэбэшье Худөө ажахын …ство, гүрэнэй племенной станцинууд, искусственнаар … станцинууд энэ талаар өөhэдынгөө худэлмэриие шэнэдхэн табяагүй. Хони үсхэбэрилдэг ажахынууд үүлтэр hайжаруулха худэлмэриин холын хараата түсэбгүй байhаар, искусственнаар үрэжүүлгын худэлмэри үшөөл доодо хэмжээндэ үнгэргэгдэнэ, үүлтэртэ малай ажахынууд үсөөн, тэдэнэй худэлмэри өөhэдынь үмэнэ табигдаhан зорилгонуудай дүүргэлтые хангажа шадахагүй байна.

Халдабарита хамшаг үбшэнүүд хонин ажалда ехэ хохидол ушаруулна. Ветеринарно-hэргылэлгын худэлмэри олон ушарта ёhо тэдысэ хэгдэдэг, эмхидхэлэй-ажахын хэмжээ ябуулгануудтай ажахын холбоо багатай байдаг дээрэhээ зохихо үрэ дүн үгэдэггүй.

Госплан, Худөө ажахын министерство, республиканска худөө ажахын туршалгын станци хонин ажалай талаар научна шэнжэлэлгэ хэхэ гол шэглэлые тодорхойлоогүй, республика дотор энэ hалбариие хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые хараалха худэлмэреэ хинадаггүй. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал хонин ажалай асуудалнуудые эрхилдэггүй, Буряадай худөө ажахын институдай, Буряадай худөө ажахын туршалгын станциин, Буряадай научно-үйлэдбэриин ветеринарна лабораториин хэдэг шэнжэлэлгэнүүдэй тематика хоорондоо холбоогүй, тэдэнэр тус hалбариие хүгжөөхэ гол шухала бэшэ асуудалнуудые тодорхойлон шиидхэлгээр hамаардаг. Научна эмхи зургаанууд үйлэдбэритэй үшөөл холбоо багатай байhаар.

Мал ажалай кадрнуудые шэлэн олохо, бэлэдхэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар областной партийна организаци ехэ худэлмэри хээ. Социалис Ажалай Геройнууд Б. Т. Доржиева, Д. Т. Брылев, Б. С. Дабаев, Г.-С. Цыремпилова, Ш. Цыремпилова, солото хонишод О. Т. Тагаров, Б. Г. Банзаракцаева, Д. Д. Бадмаев хонин ажалда удаан саг соо худэлөө, худэлhөөршье. Эдэ шадабаританиие даган ябадаг, үйлэдбэриин ехэ үрэ дүнгүүдые хододоо туйладаг олон түрүү хүнүүд урган гараа. Тиихэтэй хамта хонишодой кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ талаар КПСС-эй райкомуудай, аймгүйсэдкомуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй худэлмэридэ горитой дутуунууд үзэгдэнэ. Хонин ажалай худэлмэрилэгшэдэй дунда коммунистнууд, комсомолшууд ба залуушуул үшөөл үсөөн. Хонишодой бригадануудай ажал эмхидхэхэ, түлэхэ худэлмэри удаанаар hайжаруулагдана, хонишодые материальна ба hанал сэдьхэлэй талаар урмашуулха хэмжээнүүд hулаар хэрэглэгдэнэ, тэдэнэй hуралсал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Хонишодые культурно-ажаhуудалай талаар хангалгада горитой дутуунууд бии. Колхозуудта, илангаяа совхозуудта малшадай үхибүүдэй байха хамтын байранууд, интернадууд hургуулинуудай дэргэдэ үшөөл дутамагаар баригдана. Худэлмэрилэгшэдэй ажалhаа гараха ябадалда эдэ бүгэдэ хүргэдэг, мал ажалые кадрнуудаар хангаха, тэдэниие бэхижүүлхэ хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдуулна.

Худөө ажахын министерство, КПСС-эй олон райкомууд, аймгүйсэдкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд мал ажалай байдалые, тэрэнэй экономическа үрэ дүнгүүдые халирхайгаар шэнжэлнэ, олон ушарта дунда зэргын үрэ дүнгүүдээр hанаагаа амарна, мал ажал хүгжөөлгэдэ, тус тус колхоз, совхозой худэлмэридэ гараhан томо дутуунуудые тэсэдэг байна.

«Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта хонин ажал хүгжөөлгэдэнь туhаламжа үзүүлхэ тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые областной бүхы партийна организаци, республикын ажалшад ехэ hаналаа ханан угтаа, энэ тогтоол республикын худөө ажахые, тэрэ тоодо хонин ажалые бүри түргэнөөр хүгжөөхэ шэнэ таарамжатай арга боломжонуудые олгожо үгэнэ гэжэ КПСС-эй обкомой пленум тэмдэглэнэ. Энэ шиидхэбэреэр табигдаhан ехэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада республикын партийна, советскэ, худөө ажахын органууд худөө ажахые хүтэлбэрилгые үндэhөөрнь hайжаруулха, илангаяа худөө нютагуудта эмхидхэлэй-партийна, ниитэ-политическэ худэлмэри шангадхаха, бүхы шатын партийна ба гүрэнэй органуудта, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта эрилтэ дээшэлүүлхэ, гурим журамые наринаар сахиха ябадал хангаха ёhотой.

КПСС-эй ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ ИИГЭЖЭ ТОГТООБО:

1. Республикын мал ажалай гол hалбари болохо хони үсхэбэрилгые түргөөр хүгжөөхын тула республика дотор бии байhан байгаалиин, экономическа арга боломжонуудые дүүрэнөөр хэрэглэхэ, хонинoй нооhо, мяха үйлэдбэрилгые горитойгоор дээшэлүүлхэ ба колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан «Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта хонин ажал хүгжөөлгэдэнь туhаламжа үзүүлхэ тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной июлиин 30-най тогтоолые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ ябадалые областной партийна организациин гол шухала зорилго гэжэ тоолохо. 1975 он болотор республика дотороо 7 мянган тонно нооhо, 30 мянган тонно хонинoй мяха абадаг болохо.

2. 1968—1975 онуудай туршада худөө ажахыгаа тусхай мэргэжэлтэй болгохо талаар ехэ худэлмэри хэхэ зуураа, Баргажанай, Бэшүүрэй, Зэдын, Яруунын, Хэжэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин аймагуудта гол түлэб хонин ажалаар хүгжэнги зоно байгуулхые Госплан, Худөө ажахын министерство, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалха.

3. Үбэлжэлгын үедэ нэгэ хониндо үгтэдэг тэжээлэй хэмжээе ойрын жэлнүүдтэ иимээр тогтоохо шухала: үбhэ 2 центнер, hолоомо 0,5 центнер, шэмэтэ тэжээл 0,9 центнер, буйлуулагдамал тэжээл 0,7—1,0 центнер. Энэ зорилгоор:

а) олон жэлэй, нэгэшье жэлэй үбhэ ногооной тарилга ургэдхөхын тула шэнэ газар элдүүрилгээ үргэлжэлүүлхэ, газар таряалангай элдүүрилгые саашадань hайжаруулхын ба худөө ажахын бүхы ургамалай ургаса дээшэлүүлхэ зорилгоор зохихо хэмжээ абахыень Худөө ажахын министерство, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүдые, колхоз, совхозуудые уялгалха;

б) 1969—1970 онуудта республикын колхоз, совхозуудта 3 мянган га газар уhалдаг болгохо, 6,3 мянган га талмай дээрэ ажахы хоорондын уhалууриин системэ шэнэдхэн хубилгаха, 5,7 мянган га газар уhа намагhаа хатааха, 95 мянган га бэлшээри уhатай болгохо ба хатааха, хэрэггүй 35 мянган га газар дээрэ культуртехническэ худэлмэри хэхыень Худөө ажахын министерство, Мелиораци ба уhанай ажахын министерство, «Сельхозтехникэ» гэжэ республиканска нэгэдэлые уялгалха;

в) 1969 оной апрелиин 1 болотор колхоз, совхозуудта 1971—1975 онуудай туршада үнгэргэгдэхэ лугомелиоративна худэлмэринүүдэй түсэб зохёожо, КПСС-эй обкомой бюро болон республикын Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень Худөө ажахын министерство, Мелиораци ба уhанай ажахын министерство ба Госпланда даалгаха. 100 мянган га талмай дээрэ культуртехническэ худэлмэри, колхоз, совхозуудай мүнгэ зөөреэр 230 мянган га сабшалан, бэлшээриин хүрьhэ hайжаруулха ба ногоо тариха, 6 мянган га талмай дээрэ уhалууриин системэ бариха, 20 мянган га талмайда хатаалгын системэ бариха, 20 мянган га талмайда бии байhан уhалууриин системэ шэнэдхэн хубилгаха, 120 мянган гектар бэлшээри уhатай болгохо худэлмэри тэрэ түсэб дотор хараалха;

г) 1971—1975 онуудта хэгдэхээр хараалагдаhан лугомелиоративна худэлмэринүүдэй бүхы хэмжээе тодорхойлhон проектно-шэнжэлгын түсэб 1969 оной сентябриин 1 болотор хаража үзөөд баталхые республикын Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха;

д) «Бурводстрой» трестын барилгын организацинуудые, машинно-мелиоративна станцинуудые худэлмэрилэгшэдөөр, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй оньhожоруулагдамал отрядуудые механизатор болон инженернэ кадраар хангаха, эдэ организацинуудые хэрэгтэй техникээр гүйсэд хангахыень Мелиораци ба уhанай ажахын министерство ба Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлые уялгалха;

1969—1970 онуудта Хэжэнгын, Загарайн, Сэлэнгын, Хяагтын, Яруунын аймагуудта машинно-мелиоративна станцинуудые эмхидхэхыень Мелиораци ба уhанай ажахын министерство болон Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлдэ даалгаха;

е) сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, колхоз, совхоз бүхэндэ лугомелиоративна оньhожоруулагдамал отряд ба бригадануудые байгуулжа, үндэр бүтээсэтэйгөөр ажалладаг байха талаар КПСС-эй обкомой IV пленумэй тогтоолые шууд дүүргэхэ эрилтэ КПСС-эй райкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ табиха;

ж) бэлшээриин газар шулуу шохойhоо сэбэрлэн, үтэгжүүлгэ, уhалуури хэхын хажуугаар ногоо тарилсан, болохоор газартань таримал ургамалтай бэлшээриие хорёолжо байгаад, ажахы бүхэндэ бэлшээри ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ гурим зохёохые Худөө ажахын министерство, КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

4. 1975 он болотор үйлэдбэриинь хүсые жэл соо 270—300 мянган тоннодо хүргэхэ хараатайгаар республика дотороо холимол тэжээлэй промышленность хүгжөөхэ дурадхал хоёр hарын туршада зохёожо, республикын Министрнүүдэй Соведэй баталамжада табихыень Госплан, Худөө ажахын министерствые, Буряадай талханай зүйлнүүдэй ба холимол тэжээлэй промышленностиин управлениие уялгалха.

5. 1969—1970 онуудта колхоз, совхозуудта 180—200 мянган толгой хонинoй байра, 100 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые, 3000 үхибүүнэй hуурита саад, яслиин байра ашаглалгада үгэхын тула мүнгэ зөөриинь hомололго тодорхойлон, хонидой, хонишод болон үхибүүдэй байрануудые барилгаар аймагууд болон подрядна организацинуудай даалгабариие зохёон баталхыень республикын Министрнүүдэй Соведтэ hарын болзортойгоор даалгаха.

6. Тус тогтоолой 5-дахи пункт соо хараалагдаhан барилгые дүүргэхын тула материально-техническэ бааза ба проектно-сметнэ документаци бэлдэхыень Худөө ажахын министерство, «Бурятцелинстрой» трест, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлые, аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалха. Барилгын подрядна организацинууд болон колхоз, совхозуудай барилгын бригадануудые бэхижүүлхэ талаар, ажалайнь бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба барилгынь шанарые hайжаруулха зорилгоор хэмжээ абаха шухала.

Зоогигиеническэ ба технологическа эрилтэнүүдые, мүн барилгын үнэ сэнгые хямдаруулха хэрэгтэй байhаниие хараада абалсан, хонидой байрын типовой проектнүүдые шэнэдхэн хубилгаха хэрэг хангахыень Худөө ажахын министерство, проектнэ организацинуудhаа эрихэ.

7. Шэнэ зорилгонуудтай зохилдуулан, буряадай нарин нооhото үүлтэрэй хонидой ашаг шэмые саашадань бүри дээшэлүүлхэ шэглэлтэйгээр хонин ажалдахи племенной бүхы худэлмэри шэнэдхэн хубилгахаар Худөө ажахын министерство, гүрэнэй племстанцинуудые, искусственнаар үрэжүүлгын станцинуудые, Буряадай худөө ажахын туршалгын станциие уялгалха. 1969—1970 онуудта хонин ажал үлэмжэ ехээр эрхилхэ зоныг гол ажахынуудта 1969—1975 онуудай туршада хэгдэхэ племенной худэлмэриин түсэб зохёон табиха. Тиин хонидые голодоhондо гаргалгын зоотехническэ эрилтые дээшэлүүлхэ, искусственна аргаар үрэжүүлгые үндэhөөрнь hайжаруулжа, үүлтэрэй, ашаг шэмыншье талаар мал hайжаруулха хүсэтэ арга нүхэсэл болгохо хэрэгтэй, ойрын жэлнүүдтэ колхоз, совхозуудай эрилтые үүлтэр hайнтай залуу малаар гүйсэд хангахын тула малай үүлтэр hайжаруулдаг ажахынуудые олошоруулха ба худэлмэриинь hайжаруулха талаар хэмжээ абаха.

8. Мяханай совхозуудай хонин ажал мяха, нооhоной шэглэлтэйгээр хубилгаха хэрэгтэ зоотехническэ ба экономическа талаараа хэр ашаг туhатай байhаниие шэнжэлэн үзэхыень Худөө ажахын министерство, Буряадай худөө ажахын туршалгын станцида даалгаха.

9. 1969—1975 онуудта хонин ажалда хэгдэхэ научна шэнжэлгын гол шэглэл тодорхойлго ба научна шэнжэлгын координированнэ тематическа түсэбэй зохёолго 1969 оной январиин 1 болотор дүүргэхые Госпланда, Худөө ажахын министерствэдэ, Буряадай худөө ажахын институдта, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда, Буряадай научно-үйлэдбэриин ветеринарна лабораторидо даалгаха.

10. Ойрын жэлнүүдтэ хонидой гол үбшэн (бруцеллез, гельминтозуудые) усадхаха зорилгоор ажахы бүхэндэ эмшэлгэ-hэргылэмжын хэмжээ ябуулгануудай түсэб зохёон табихыень Худөө ажахын министерство, Буряадай научно-үйлэдбэриин ветеринарна лабораториие, аймгүйсэдкомууд болон үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалха.

СССР-эй ветеринарна хуули ёhо ёhоор наринаар сахихын түлөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ абаха.

11. Республика дотор хонин ажал шууд түргөөр хүгжөөхэ талаар тон ехэ, харюусалгатай зорилгонуудай дүүргэлтэ гол түлэб кадрнуудые шэлэн табиха ба мэргэжэл ехэтэй хонишодые хүмүүжүүлгэ, тэдэндэ культурна ажаhуудалай шухала байра байдал байгуулгаhаа дулдыдана гэжэ КПСС-эй обкомой пленум тоолоно. Ушар иимэhээ:

а) хонин ажалай худэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдадаг ажал hайжаруулха; коммунистнууд, комсомол-залуушуулай дундаhаа хонин ажалда эльгээжэ, гээгдэлдэ ороhон хонишодой бригадануудта туhалха тушаа хэмжээ абахаар КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудые уялгалха.

1969—1970 онуудай туршада хоёр мянганhаа үсөөн бэшэ комсомол-залуушуулые шэлэн оложо, республикынгаа хонин ажалда эльгээхээр ВЛКСМ-эй обкомые уялгалха.

б) хонишодые бэлдэжэ байха 100 hурагшадтай ГПТУ 1969 оной туршада Зэдын аймагта байгуулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи профессионально-техническа hуралсалай управлениие уялгалха.

Худөө ажахын министерство 1969—1970 онуудта Хориин, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагуудта хонишодой зональна жэлэй hургуули байгуулха;

в) хонин ажалай худэлмэрилэгшэдтэ культурна ажаhуудалай хамаг юумэ хуу байгуулха талаар Буркоопсоюзда, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха министерствэнүүдтэ, кинофикациин ба холбоо холбооной управленинүүдтэ эрилтэ хэхэ.

Республикын Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет дурсагдагша министерство, ведомствэнүүдэй хараалhан хэмжээ ябуулгануудые хаража үзөөд, тэдэнэйнь дүүргэлтые хинан шалгажа байха болоно.

12. Түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үные хямдаруулха хэрэгтэ нүлөөтэй байхын тула хонишодой бригадануудта ажалай эмхидхэл ба ажалай түлөөhые саашадань шэнэдхэн hайжаруулхаар, хэhэн ажалайнь түлөө материальна урмашуулга дээшэлүүлжэ байхаар Худөө ажахын министерствые, КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудые уялгалха.

13. Республикын хонин ажал шууд түргөөр хүгжөөхэ тушаа хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэ хадаа областной бүхы партийна организациин гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ КПСС-эй обкомой пленум тоолоно. Партийна, советскэ, худөө ажахын органуудай ажал ябуулга ажахын энэ гол hалбариие саашадань хүгжөөхэ талаар үдэр бүриин эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй худэлмэридэ зорюулагдаха ёhотой.

* * *

Парти, правительствынгаа анхаралда харюу болгон, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, хонин ажалаа шууд түргөөр хүгжөөн, ажахыгаа олзо доход ехэтэй, гаргаша багатай hалбари болгохо хэрэгтэ хамаг хүсэеэ, шадабаряа үгэхые коммунистнууд болон комсомолшуудые, республикынгаа бүхы ажалшадые КПСС-эй обкомой пленум уряална.

ЭХЭ ОРОНОЙ, ПАРТИИН, КОМСОМОЛОЙ АЛДАР СОЛЫЕ ДУУДАНА

…эй ЦК-гай конферен… табан орденоор ша…н туг hаядаа «Ойн …хатала» жаргсанхай. …Ленинэй комсомолой …КСМ-эй ЦК-гай ойн …пленумдэ ерэhэн совет …ай түлөөлэгшэд ок… 23-да комсомолой …секретарьнуудтай энэ …уулзаба. Залуушуу…унис холбооной гай…ойн баяртай дашарам…амаршалгын үгэнүүд …Бэлэгүүдэй выставкэ …аан болобо. …эгээн холын хизаар…Амар шадарай, При…Холын хойто зүгэй …од эгээн түрүүшээр … Барилгашад ба …ай, орошод болон хи… алмаз малтагшад …уудай, Номгон далайн хилэ сахигшад болон моряглуудай зүгhөө Амарай, Магаданай, Камчатска областьнуудай, Приморско ба Хабаровска хизаарнуудай, Яхадай АССР-эй комсомолой эмхинүүдэй секретарьнууд үгэ хэлээ. Залуу патриодууд оронойнгоо алишье булан хизаартахи бараг дашагүй баялигые бэдэрэн оложо байдаг, аха нүхэдэйнгөө революционно, дайшалхы ба ажалай уг заншалые арьбадхан сахидаг эрэлхэг зоригто баатар ажал тухай хөөрөө.

Баатарлиг тэмсэлээр элэ хизаарнуудые ашаглаhан түүхэ комсомолой олон мянган түлөөлэгшэдэй нэрэтэйнь холбоотой. Мүнөөдэр шэнэ харгы замуудые нээжэ, ажалай шэнэ орьёл өөдэ эстафетэ барижа ябагшадай зүгhөө ВЛКСМ-эй ЦК-да ажалай габьяа тухайгаа элидхээ. Тэдэнэй зариманиинь энэ үгтэбэ.

Хабаровскэ хизаар: Ленинскэ комсомолой фонд эмхидхэгдээд, тэрээндэ 126 мянган түхэриг оруулагдаа. Воскресниггүүд болон субботнигууд дээрэ (нэгэ хүндэ оруулжа тоолобол) 170 мянган часай ажал хэгдээ, 50 мянган тонно түмэрэй хаядаhан суглуулагдаа.

Яхад: Ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулан, Вилюйскэ ГЭС-эй залуу барилгашад Яхадай энергетикын түрүүшын шэнэ агрегат болзорhоо урид ашаглажа эхилээ.

Магадан: Областиин алта малтагша залуу худэлмэришэд ажалай сагhаа гадуур 300 килограмм алта угаажа, комсомолой ойн баярта зорюулан бэлэглэбэ.

Примори: Гурба мянга хахадhаа үлүү комсомол-залуушуулай коллективүүд ойн баярай уялгануудаа дүүргэбэ.

Камчатка: Номгон далай, Охотско ба Берингово далайнууд дээрэ залуушуулай 119 экипаж загаhа олзоборилдог юм. Тэдэнэр hайндэр болотор 2 миллион 700 мянган центнер загаhа бариха гэhэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Амарай областиин «Пограничный» совхоз: Табан жэлэй гурбадахи жэлэй уялганууд болзорhоо урид дүүргэгдэбэ. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэб 4 дахин үлүүлэгдээ.

Олон шэнэ делегацинууд ВЛКСМ-эй ЦК-да ерэжэл байна. Азербайджанай, Казахстанай, Грузиин, Балтиин далай шадархи республикануудай түлөөлэгшэд hайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан туйлаhан амжалтанууд тухайгаа элидхэнэ.

60-аад онуудай комсомолшууд аха үеынхидэй замаар ходо ябажа, Эхэ оронойнгоо, Партиин, Комсомолой алдар солые суурхуулха байха гээд ВЛКСМ-эй ЦК-да болоhон уулзалганууд дээрэ залуу хүбүүд, басагад мэдүүлнэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. Тяжельников комсомолшуудые халуунаар амаршалаад, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

(ТАСС-ай корр).

ЭРДЭМ НАУКЫЕ АЖАБАЙДАЛТАЙ ХОЛБОХО ШУХАЛА

— гээд, Москвагай Пионернүүдэй байшангай ендэрhээ үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй президент А. М. Арсеньев эрдэмтэдые уряалба. РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй III съезд октябриин 23-да эндэ нээгдээ.

hүүлэй съездhээ хойшо хэгдэhэн ажалай дүнгүүдые зүбшөөн хэлсэхээр республикын 300 мянга шахуу багшанарай түлөөлэгшэд суглараа. «hургуули ба мүнөө үеын научно-техническэ революци» гэhэн тоосоото элидхэл соогоо А. М. Арсеньев hургуулинуудай багшанарай, эрдэмтэдэй, профессионально-техническэ училищинуудай, вузуудай багшанарай hуралсалай хэрэгые саашадань нарижуулхын тула хэгдэhэн худэлмэри шэнжэлэн согсолоо.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, Ленинэй зохёолнуудые, арадай гэгээрэл тухай асуудалнуудаар тэрэнэй бэшэhэн статьянууд, хэлэhэн үгэнүүдые гүнзэгыгөөр, үргэнөөр тайлбарилха, вождиин ажабайдал ба ажал ябуулгын жэшээ дээрэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ зорилго совет багшанарай урда табяатай гэбэ.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ ЗҮБЛӨӨН

ХОНИН АЖАЛАА ТҮРГӨӨР, ОЛЗО ЕХЭТЭЙ БАЙХААР ХҮГЖӨӨ

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр Л. В. ВЛАСОВАЙ элидхэлһээ

Республикын хонин ажалай түрүүшүүлэй энэ зүблөөн дээрэ 500-гаад хонишод, зооветеринарна 100 гаран мэргэжэлтэд, 50-яад ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон үйлэдбэриин управлениин начальнигууд хабаадалсана. Гадна энэ зүблөөндэмнай партиин райкомуудай секретарьнар, аймагай Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, республикын министерство, захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэд, научна хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана.

Таанад мэдэнэ ёһотойт — «Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудай хонин ажалаа хүгжөөхэ таладань туһаламжа үзүүлхэ тухай» тусхай тогтоол РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет энэ жэлэй август һарада абаһан байна. Республикын нютагай эрхэ байдал, сагай уларилые хараадаа абажа, манай Буряадай АССР-эй хонин ажал эрид түргөөр хүгжөөхэ зорилго энэ тогтоол соо табигданхай. Тиигэжэ хонин ажал республикын хүдөө ажахын мал ажалдахи гол һалбари болохоор тодорхойлогдонхой.

Мүнөө республикын мал ажалай һалбаринууд хүдөө ажахын товарна бүхы продукциин 81 процентые үгэнэ гээшэ. Эбэртэ бодо малтай сасуулбал, хонин ажал мүнөө үедэ багахан хэмжээнэй продукци үгэдэг байбашье, орон доторхи район хоорондын ажалай хубаарида манай республикын элэбхитэйгээр хабаадаха арга боломжо олгоно. Ушар юуб гэбэл, республикын хүн бүхэн дээрэ абажа тоолобол, манай эндэ нооһо үйлэдбэрилгэ РСФСР-эй дунда хэмжээнһээ дүрбэ дахин ехэ болоно. Хониной мяха, нооһо үйлэдбэрилгэдэ гаргашань РСФСР-эй бусад колхоз, совхозуудһаа мүн лэ бага байна.

Гадна манай республикада нооһо угааха нарин сэмбын фабриканууд байгуулагданхай. Нарин сэмбын фабрикые абажа үзэбэл, Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын гаргаһан сэбэр нооһоной гурбанай нэгэ хубиие үйлэдбэридөө хэрэглэдэг болонхой. Тиигэжэ хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ гол һалбари боложо тодорхойлогдоһон хонин ажал хадаа гансахан байгаалиин эрхэ байдалһаа дулдыдаа бэшэ, мүн манай республикын экономическа хүгжэлтэдэ тон таарана.

Энээн дээрэһээ боложо, Российн Федерациин Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо манай республикада хонин ажал хүгжөөхэ, тэрээндэ шухала материально-техническэ бааза байгуулха талаар горитойхон хэмжээн хараалагданхай. Тэдэнэй гол шухалань гэбэл, газар уһалалга, уһалууриин хуушан системэнүүдые һэльбэн шэнэдхэхэ, шэнэ системэнүүдые бариха, намаг газар хатааха, уһагүй бэлшээринүүдые уһатай болгохо, сабшалан һайжаруулха гэхэ мэтэ болоно. Тэрэшэлэн бариягын, проектнэ эмхинүүдые, машинно-мелиоративна станцинуудые, оньһожоруулагдаһан лугомелиоративна отрядуудые кадрнуудаар, шэнэ техникээр хангаха гэжэ хараалагданхай.

Хонишодто байрын гэрнүүдые барилгада, совхозуудаар — үйлэдбэриин байра, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдтэ — ясли, саад бариха хэрэгтэ горитойхон мүнгэ зөөри табигдана.

Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудые хараалха зуураа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет манай республикын үмэнэ иимэ зорилгонуудые табина гэбэл: 1975 ондо 7000 тонно нооһо, тэрэ тоодо колхоз болон совхозуудаар 6750 тонно нооһо үйлэдбэрилхэ. Энэнь мүнөөнэй хэмжээнһээ 1,6 дахин ехэ. 1975 ондо 30 мянган тонно хониной мяха, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудаар 26860 тонно үйлэдбэрилхэ. Ондоогоор хэлэбэл, 1967 онойхитой сасуулбал, 1,8 дахин ехэ болоно.

Саашадаа элидхэлшэ хонин ажахыһаа абтаха мүнгэн олзо доходой нэмэлтэ дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Байгша ондо республикын хүдөөгэй ажалшад орооһо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай муу бэшэ ургаса хуряажа, гүрэндөө 104 мянган тонно орооһо худалдаа, нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, 56 мянган тонно ехэ үбһэн бэлдэгдээ. Гүрэндэ мяха худалдаха гурбан кварталай түсэб 114 процент дүүргэгдээ. Тэрэшэлэн нооһо, үндэгэ, һү худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдэнхэй.

Республикын колхоз, совхозуудта мүнөө хонин ажалай ямар байһан тухай, мүн тэрэниие хүгжөөхэ талаар дурадхалнуудаа хэлэхыемни зүбшөөгыт. Элидхэлшын тэмдэглэһэнэй ёһоор, дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ республикымнай хонин ажал хуушанай аргаар эрхилэгдэдэг байгаа. Хонин һүрэг соо гол түлэб шэрүүн нооһотой хонид байһан. Зүгөөр дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажахыда эрид хубилалта боложо эхилэнхэй. Харин, нарибтар нооһотой хонидой тоо олошоржо эхилээ. Тэрэшэлэн нооһо абалгашье, хониной мяха үйлэдбэрилгэшье нилээд дээшэлһэн байха юм. 1953 онойхитой сасуулбал, 1968 оной январиин 1-дэ республикын колхоз, совхозуудта хонидой тоо толгой 2 дахин дээшэлжэ, 1.530 мянгада хүрэһэн байна. Энэ үедэ нооһо үйлэдбэрилгэ 3 дахин дээшэлжэ, 1967 ондо 4 мянган тонно болоо. Нооһоной шанаршье хубилаа. 1953 ондо колхоз, совхозуудта хамта дээрээ 6,2 мянган тонно хониной мяхан абтаһан байбал, 1967 ондо 16,4 мянган тонно үйлэдбэрилэгдөө. 3 дахин шахуу дээшэлһэн болоно.

Зүгөөр эдэ амжалтанууд имагтал хонин һүрэгэй тоо толгойн олошорһонһоо, үүлтэрэйнь һайжарһанһаа болоо гээшэ. Саашадаа нүхэр Власов республикын хонин ажалай 1963 онһоо 1968 он болотор хүгжэһэн тухай тоо, баримтануудые харуулба.

Эдэ тоо, баримтанууд тон бирагүй. Жэшээлхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ хонин бүриһөө арайхан гэжэ 2,6—2,8 килограмм нооһон хайшалагдана. Харин байгша ондо нооһо хайшалалга хонин бүриһөө 300 граммаар доошолһон байна. Илангаяа Хэжэнгын, Баргажанай, Зэдын аймагай ажахынуудаар нооһо хайшалалга ехээр хороһон байна. Тиигэжэ хамта дээрээ 1,5 мянган центнер нооһон байгша ондо багаар абтаа. Мүн эдэ районуудай, тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозууд хониной мяха үйлэдбэрилгээ эрид доошолуулаа.

Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэдэй, научна хүдэлмэрилэгшэдэй тооложо гаргаһанай ёһоор, хонин ажалай продукци үйлэдбэрилгын доошолһоной гол шалтагаанинь хадаа үбһэ тэжээлээр дуталдадаг ябадал болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонид үбһэ тэжээлээр арайхан гэжэ 50—60 процент хангагдана.

Үбһэ тэжээлэй дуталдадаг дээрэһээ хонидой нооһоной, мяханайнь шанар доошолно. Олон мал гарзална. Элидхэлшэ энээн тушаа олон тоо, баримтануудые харуулба.

Хонин ажалые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхын тула тэжээлэй бааза байгуулха асуудал шиидхэхэ, хонин ажал эмхидхэхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй үүсхэл дээшэлүүлхэ, нэн түрүүндэ хонишодые шэлэн оложе табиха шухала гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хонин ажал хүгжөөхэ талаар мэргэжэһэн республикын колхоз, совхозууд хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо, 100 хонин бүриһөө 90—100 хурьга абаха, жэлэй эхиндэ байһан хонин бүридэ 200—250 килограмм единицэ тэжээлтэй байха зэргэтэй. Ондоогоор хэлэбэл, нэгэ хонин бүридэ 130 килограмм үбһэ, 90 килограмм ногоон һолоомо, 85 килограмм силос, 40 килограмм обёосой һолоомо, 60 килограмм концентрированнэ тэжээл бэлдэгдэхэ зэргэтэй.

Иимэ хэмжээнэй тэжээл бэлдэхын тула мүнөө хуряагдадаг ургасые хараадаа абабал, 195—200 мянган га талмайда тэжээлэй ургамал тариха, 200 мянган га сабшалантай болохо зэргэтэйбди.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, һүүлэй хоёр жэлэй туршада республикын мал ажалда тэжээлэй бааза байгуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Орооһо үйлэдбэрилгэ 1965 онойхитой сасуулбал, 1968 ондо 110 мянган тонноор дээшэлээ. Энэ үе соо колхоз, совхозуудта 2000 га уһалагдадаг шэнэ газар ашаглалгада үгтөө, 6200 гектар намаг газар хатаагдаа, 30 мянган га талмайда культуртехническэ хүдэлмэри хэгдээ.

Зүгөөр энэмнай тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха талаар ехэ хүдэлмэриин эхин болоно. Нооһо, хониной мяха үйлэдбэрилхэ талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хараалагдаһан хэмжээндэ хүрэхын тулада үбһэ абалгаяа 2,5 дахин, шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгэеэ 40—50 процентээр, концентрированнэ тэжээл — 1,5 дахин дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Байгша ондо республикын ажахынуудаар оньһожоруулагдаһан 70 лугомелиоративна отряд хүдэлөө. Зорилго юуб гэбэл, эдэ отрядуудые бэхижүүлхэ, хүдэлмэрииень нарижуулан һайжаруулха, саашадаа саг үргэлжэ хүдэлдэг болгохо хэрэгтэй.

Манай республикын эрхэ байдалда хонин һүрэгнай ехэнхи сагаа бэлшээри дээрэ үнгэргэдэг гээшэ. Тиимэһээ бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала хэрэг болонхой.

Элидхэлшэ энэ хэрэгтэ бии байһан дутагдалнууд дээрэ тодорхойгоор тогтожо, Баргажанай болон бусад зарим аймагуудай колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые хурсаар шүүмжэлээ. Тэрэшэлэн эхэ хонидые үрэжүүлгэ дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Республикын районуудаар хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал табигданагүй. Байгша оной октябриин 1-нэй байдалаар республика доторнай 150 мянга гаран эхэ хонид үрэжүүлэгдэнгүй үлэшоо. Тэрэ тоодо Баргажанай аймагта 32 мянган, Мухар-Шэбэрэй — 17, Хоридо — 13 мянган толгой үрэжүүлэгдээгүй. 630 мянган эхэ хонидһоо искусственна аргаар 500 мянганиинь үрэжүүлэгдэһэн байна. Илангаяа Улаан-Үдын, Хэжэнгын, Загарайн, Хориин, Мухар-Шэбэрэй районуудта искусственна үрэжүүлгэ тон муугаар эмхидхэгдээ. Олон газарнуудта искусственна үрэжүүлгын технологи хазагайруулагдаа.

Искусственна үрэжүүлгые саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ тушаа эрилтээ колхоз, совхозуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд һуларуулһан байха юм. Энээн тушаа гүрэнэй племенной станциин мэргэжэлтэдшье ехэхэн зэмэтэй.

Мүнөө үедэ хонишодой үмэнэ байһан гол зорилгонуудай нэгэниинь гэбэл, үбэл хурьгалха хонидой үрэжүүлгые эмхитэйгээр дүүргэхэ, хабар хурьгалха хонидой үрэжүүлгэдэ һайса бэлдэхэ хэрэг болоно. Түрэхэ, мүн үрэжүүлгэдэ орохо хонидые һайнаар харууһалха, тэдээниие тэжээлэй дабһаар, минеральна тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэй.

Олоор эхирлэдэг эхэ хонидые шэлэн абаха хүдэлмэридэ анхаралаа табиха шухала. Сэхынь хэлэхэдэ, энээн тушаа Хүдөө ажахын министерствын, районуудай үйлэдбэриин управлениин, ажахынуудай мэргэжэлтэд һаналаа табидаггүй байна.

Хонидой тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ хонидой үхэхэ, гарзалха ябадал ехэхэн тойбо татана. Имагтал байгша оной 10 һарын туршада хонидоймнай тоо толгойн 10 процентынь гарзалаа. Гансахан сентябрь һарада 16 мянган хонин гарзалһан байха юм. Иимэ ябадалтай эбсэжэ огто болохогүй.

Хонин ажалай продук
дээшэлүүлхэ, нооһо, мя
рые һайжаруулха хэрэгт
жаруулха хүдэлмэри ех
дүүргэхэ ёһотой. Хонидой
жаруулхын тулада манай р
да советскэ меринос, гро
тайска, забайкальска
нооһотой бусад үүлтэрэй
хэрэглэгдэһэн байбашье,
билалта болоогүй. Һүүлэй
гэжэ нэрлэгдэһэн нарин
нин һүрэг манай респ
болгогдоо. Эдэ хонид 2,5
грамм нооһо үгэдэг, эхэ
амидын шэгнүүр 45—50
татадаг. Байгаалиин эр
тааранхай. Зүгөөр эдэ хон
рыень саашадаа һайжар
племенной хүдэлмэри зүбө
хэ хэрэгтэй.

Хонин ажалые саашад
хэ хэрэг үйлэдбэри бол
ажаһуудалай барилгатай
боотой. Нүхэр Власовай
нэй ёһоор, энэ талаар респ
торнай һүүлэй гурбан жэ
да ехэхэн хүдэлмэри хэг
РСФСР-эй Министрнүүд
тогтоолоор ойрын хоёр жэ
ажалдахи үйлэдбэриин бар
миллион түхэриг һомолог

Хонин ажалые хүгжөө
най республикын ажала
най хэрэг болоно. Энэ хэр
тайгаар шиидхэхын тула
хамаатай соёл сурталай,
наймаанай, ажаһуудалай,
гэрэл болон элүүрые
бусад асуудалнуудые бүтэ
хэхэ ёһотой болонобди.

Хүндэтэ нүхэд! Хонин а
жөөхэ тушаа РСФСР-эй Ми
нэй Соведэй тогтоолые рес
хүдөө ажахын хүдэлмэри
баяртайгаар угтаба. Вл
Ленинэй түрэһөөр 100
хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүт
социалис мүрысөөндэ ор
публикын хүдөө ажахын х
лэгшэд ажалай эрхим бо
байна.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

I. ХОНИДОЙ ҮҮЛТЭР ҺАЙЖАРУУЛГАДА — ОНСО АНХАРАЛ

Ойрын таба-зургаан жэлһээ 30 мянган тонно хониной мяха, 7 мянга тонно нооһо абадаг болохын тула нэн түрүүн хонидойнгоо тоо толгойе түргэн олошоруулха, харууһа, тэжээлыень зүбөөр эмхидхэхэ, үүлтэрыень эрид һайжаруулха ёһотойбди гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэһэн хүнүүдшье онсолон тэмдэглэһэн байна.

Бэшүүрэй совхозой главна зоотехник **П. М. АЛДАЕВ** өөрыгөө үгэ соо иигэжэ хэлээ:

— Манай ажахы мүнөө 20 мянган хонидтой, тэрэ тоодо 10,5 мянган эхэ хонин бии. Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ совхоздо отара бүхэндэ ябахада, хара ареэн, элдэб янзын, муу, һайншье нооһотой хонид хуу худхашанхай ябадаг байгаа. 1968 оной хабарһаа эхилжэ, бидэ бүхы хонидтоо тон нарин нягтаар, яаралгүйгөөр бонитировко хэжэ, нооһонойнь шанараар, наһаарнь, үүлтэрээрнь, классаарнь илгажа, отарануудаа шэнээр бүридхөөбди.

Энээнэймнай ашаар үрэ харагдажа эхилээ. Хэрбээ хоёр жэлэй саада тээ элита ба I классай хонид һүрэг соомнай оройдоол 2 процент, II классайхи — арбаад процент, харин 45—50 процентнь III классһаа бүри доошоо шанартай байгаа һаа, мүнөө элита, I классаймнай хонид 3 процент, II классайхи — 30 гаран процент, III классай — 20 процент болонхой. Тэрэшэлэн манай эндэхи эрхэ байдалда тааруу тусгаар эрхим һайн үүлтэрэй эхэ хонидой гурбан отара, мүн үшөө нэгэ түлгэнүүдэй отара нёдондо нэмэжэ эмхидхээбди. Тэдэ отаранuудта абтаһан хурьгадые зүбөөр шэлэжэ, һайнаар түлжүүлхэ, эндэһээ саашань бүхы хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулхабди.

Тиигэжэ хонидоймнай нооһоной шанар һураггүй дээшэлээ, ехэшье хайшалагдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ совхоз дотор хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһон абтаһан һаа, байгша ондо 3,1 килограмм хайшалагдаа.

Энээнэй ашаар хонин ажалһаа абтадаг олзо доход дээшэлжэ, мяха, нооһонойнь өөрынь үнэ сэн хараа байса хямдарна. Хэрбээ урзанда бүхы олзо доходоймнай 38 процентнь хонин ажалһаа оруулагдаһан байбал, нёдондо энэнь 43 процентдэ хүрөө.

Эдэ зарим тэды үрэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ, хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри бодотоор хэээд, хонишод, мэргэжэлтэд булта оролдоод байгаа һаань, энэ талаар яһала ехэ юумэн хэгдэхэ байна бшуу.

Бүхы хонидой үүлтэрые хоёр-нэгэн жэл соо эрид һайжаруулжархиханань бэрхэтэй. Жэшээнь, манда онсо һайн үүлтэрэй хусанууд дуталдана. Бидэ өөһэдынгөө ажахын түлжүүлһэн үүлтэртэ хусануудаар бүхы эхэ хонидойнгоо 35 процентые үрэжүүлнэбди. Теэд тэдэнэй түл — хурьгадай нооһон шэнгэншэг болохосо һанана. Тиимэһээ энэ жэлдэ ондоо тээһээ һайн үүлтэрэй таби гаран хуса худалдажа абахамнай.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон **Б. Г. БАНЗАРАНЦАЕВА:**

— Бидэ хоёр жэлэй саада бэеэр сула, нооһо һайнтай эмэ түлгэнүүдые тушаажа абаа һэмди. Тэдэнээ түлгэ байхадань үрэжүүлэнгүйгөөр, оролдосотой һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, бэеынь хүсэлгээд, зуһаг болгожо ороондо оруулаабди.

Тэрэнэймнай ашаар байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 103,3 хурьган абтаа, хонин бүриһөө 5 килограмм нооһон хайшалагдаа.

Хурьга түлгэнүүдые багаһаань лэ зүбөөр шэлэжэ абаад, һайнаар түлжүүлжэ, томо зуһаг хонид болгоод түрүүлхэдэ, түлынь сула һайн, өөһэдөөшье нооһо ехээр үгэдэг байна, олоншье хурьган гарана ха юм. Тиигэжэ хонидой үүлтэр һайн болоно гээшэ.

Бидэ хонишод гансахан зооветмэргэжэлтэдтэ найдаад һуухагүй, хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулхын тула шадаха зэргээрээ өөһэдөө оролдохо, мэргэжэлтэдтэ али болохоор туһалха ёһотойбди. Жэшээнь, ходо эхирлэдэг, тобир һайн түл үгэдэг, нооһо ехэтэй хонидой һүрэг соогоо бии һаань, тэдэнэй хурьгадые тусгаар тэмдэглэжэ абаха, һайн харууһанда табиха гээшэ хонишодойл оролдохо хэрэг ха юм.

Манай отарынхид бүхы хонидоо августын эхинһээ сентябрь гаратар бултыень искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргээд, мүнөө тэдэнээ һайнаар адуулжа, бүри таргалуулхые оролдоно. Бүхы юумэмнай үбэлжэлгэдэ бэлэн. Ерэхэ жэлдэ хурьга бүри олоор абажа, нооһо ехээр хайшалжа, республикын чемпион, Яруунын совхозой хонишон Ц. Д. Бадмаевһаа дутуугүй үрэ дүн туйлаха зорилготойбди.

Хонидые үбһэ тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангахын хажуугаар, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулха гээшэ тон шухала байһан тухай Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын директор **А. И. ПЛОТНИКОВ** тогтожо хэлээ.

— Таба-зургаан жэлэй саада тээ манай ажахыда хонин бүриһөө 2,9 килограмм нооһон, зуун эхэ хонин бүриһөө миил 77 хурьган абтадаг байһан, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Харин һүүлэй гурбан жэлдэ удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө 90-һөө үсөөн бэшэ хурьган, хонин бүхэнһөө 3,7 килограмм нооһон абтажа байна. Нооһоной шанарынь эрид һайжараа. Харин манай түрүү хонишод нүхэд Эрдынеев, Бальжиров, Гимниндармаев гэгшэд жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 102—105 хурьга түлжүүлнэ, хонин бүриһөө 4—4,5, 5 хүрэтэр килограмм нооһо хайшална.

Гэхэтэй хамта энэ туйлаһан үрэ дүмнай бидэнэй һанаае, эрилтыемнай яашье ханганагүй. Манай ажахы һайн үүлтэрэй, мяха, нооһо ехэтэй хонидые үсхэбэрилжэ, республикынгаа колхоз, совхозуудта олоор худалдаха ёһотой ха юм. Тиимэһээ ойрын жэлнүүдтэ хонин бүриһөө 4 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха, зуун эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахын түлөө бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэбди.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха түсэб табижа, мүнөө нарин нооһотой, манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда тааруу, бэеэр томо I классай 3769 хонидые илгажа, племенной отарануудые эмхидхээбди. Тэдэ хонид тус тустаа 47—69 килограмм шэгнүүртэй, 4,7 килограмм нооһо үгэдэг. Тэдэнһээ гараһан хурьгад түлгэ болоод ябахадаа тус бүридөө 44 килограмм татана, 4,4 килограмм нооһо үгэнэ.

Эхэ хонидоо гол түлэб өөһэдынгөө хусануудай үрөөр үрэжүүлнэбди. Теэд хурьгадайнь нооһон шэнгэншэг байна. Тиимэһээ ондо ондоо үүлтэрэй хусануудые хэрэглэлсээ һаа, таарамжатай гэжэ тоолонобди. Юуб гэхэдэ, грозненско болон астанинска үүлтэрэй хусануудай үрөөр үрэжүүлэлсэхэдэ түлнүүдэйнь нооһон хараа байса үдхэн, уташье болоно.

Саашадаа селекционно хүдэлмэриие зүбөөр табиха, энэ талаар мэргэжэлтэдэй харюусалга, үүргые эрид дээшэлүүлхэ тухай Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхозой зоотехник Д. Д. ДАРИЖАПОВ, Улаан-Үдын гүрэнэй племстанциин директор М. П. ИЛЬИН, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальник Б. Б. БАЗАРОВ гэгшэд тогтожо хэлээ.

II. ГОЛ ЮУМЭН — ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ

Хонидой үүлтэр һайжаруулаад, ажахынуудта селекционно хүдэлмэриие хэдышье зүбөөр эмхидхээд, харин үбһэ тэжээл бардам ехээр бэлдхэдэг боложо шадаагүй һаа, тарган мяхан, торголиг нооһон элбэгээр абтахагүйл.

Үгэ хэлэһэн хүнүүд энээн тушаа илангаяа ехэ анхарал хандуулба.

Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой ахалагша хонишон **Д. Б. БИМБАЕВ** иигэжэ хэлэнэ:

— Би мүнөө 12-дохи жэлээ эхэ хонидые хаража байнаб. Энэ үе соо муу бэшэ үрэ дүншье туйлагдаа. Зарим жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 115—125 хүрэтэр хурьга абажашье үзөөб. Баһа заримдаа зуунһаа 81—85 хурьгашье абаха ушар байгаа. Энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга түлжүүлөөб. Ондоогоор хэлэбэл, энэ арбаад жэл соо хонин бүхэнһөө хурьган алгадгүй абтаа. Нооһо баһал хонин бүхэнһөө 3—3,5 килограмм, заримандаа 3,8 килограмм хайшалагдаа.

Теэд нэгэл жэгдэ һайнаар оролдожо хүдэлхэдэмни, жэл бүхэнэй ажалайм үрэ дүн яахадаа адли бэшэ байнаб, яахадаа эрид дээшэлнэгүй гээшэб гэжэ ехэ наринаар адаглажа үзөө хүм. Бүхы юумэн үбһэ тэжээлһээл дулдыдана гэжэ һананаб. Ган болоогүй, үбһэ хоолой элбэг байһан жэлдэ хонид тобир һайн ондо орожо, түл олон абтана, нооһон ехэ хайшалагдана. Харин ган гасуур болоодхиходол, хамаг юумэмнай муудаадхина бшуу.

Тиимэһээ ямаршье уларилтай жэлдэ үбһэ тэжээл элбэгээр лэ бэлдхэдэг болохо ёһотойбди.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ **Ц. С. СЕМЕНОВТО** үгэ үгтэбэ.

— Мүнөө ажахыдамнай хамта 40 мянган хонид үбэлжэхэ юм. Эды олон һүрэгые үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха гээшэмнай хүнгэн хэрэг бэшэ. Тиигэбэшье ажахын тоосоондо ороод, сабшалан, бэлшээри, хэрэгтэй техникэ зэмсэг даажа абаһан хонишодоймнай бригада, отаранууд жэл бүри өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлдхэдэг юм.

Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ манай үнинэй бэрхэ хонишон Ч-Ц. Гомбоев отарынгаа 800 эхэ хонидтоо 1921 центнер үбһэ бэлдхээ. Һаянай зелёнкоёо зөөжэ байнхай, мүн хонишод Ф. Федоров, Ц. Бадмацыренов, Д. Эрдынеев гэгшэд тус тустаа 1100—1150 центнер үбһэ һурилөөд, хорёолжо абанхай. Хонишон Цыбик Бадмацыреновэй отарынхид сабшалангаа өөһэдөө һайнаар уһалжа, хашаагайнгаа шэбхэ гаргаад, газараа үтэгжүүлжэ, га бүриһөө 53 центнер үбһэ хуряаһан байна.

Иигэжэ хонишод бүхы юумэнэйнгээ ёһотой эзэд болоод, үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр түлөөһэ абадаг, мүн гаргашын тусхай лимидтэй байхадаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлнэ бшуу.

Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон **Н. Л. ТОГМИТОВА:**

— Манай совхоздо һайн үрэ дүн туйладаг хонишод олон. Теэд бүхы дээрээ хурьгад үсөөн абтажа, нооһон бага хайшалагдана. Байгша ондо хонин бүриһөө оройдоол 2,7 килограмм нооһон абтаа. Энээнэй гол шалтагаан үбһэ тэжээл болоно. Сабшалангай ургасын ахир бага байһан дээрэһээл бүхэли үбэлжэлгын үедэ хонин бүридэ миил 60—70 килограмм үбһэн хүртэнэ. Энэмнай тон бага. Саашадаа сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхарал табиха саг ерээ.

Би 1959 онһоо хойшо эхэ хонидто хүдэлнэб. Жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 101—105 хурьга ходо абадагби. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ түрэһэн зуһаг хонин бүхэнһөө хурьга, тус бүриһөөнь 3,4 килограмм нооһо абаабди. Минии һанахада, эмэ хурьгадые отара дээрээ байлгаад, өөһэдөө харууһалжа, томо болгоходо һайн байна. Манай өөһэдымнай түлжүүлһэн хурьгад түлгэ болоходоо, тус тустаа 2,8 килограмм нооһо үгөө һэн.

Байгша ондо ган гасуур байгаашье һаань, даажа абаһан 35 га сабшалан дээрэһээ өөһэдынгөө хүсөөр 600 гаран центнер гэхэ гү, али гектарай 17 центнер үбһэ абаабди. Өөһэдын бэлэдхэһэн үбһэн бага, ехэшье һаа, шанартай, арьбан байдаг. Ондоо бригада үбһыемнай бэлэдхэжэ үгэхэ гээд, хүнэй гар хаража һуухань алишье талаараа муу. Гансал газартаа наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулхадамнай тариан ажалай бригада техникэ, зэмсэгээр туһалха ёһотой.

Нуга сабшалан, бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ, үбһэ болон бусад тэжээл ехээр бэлдхэжэ, хонидто, хурьгадта витамин, каротин, белок элбэгтэй тэжээл һайса эдюулхэ, зүбөөр адуулха тухай Зэдын «Коммунизм» колхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой **Г-С. Г. ЦЫРЕМПИЛОВА**, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Б. Ж. ТОДОРХОЕВА**, Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» колхозой түрүүлэгшэ **А. А. БРАТЕНЬКОВ**, Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон **И. И. ЯНЬКОВ** гэгшэд үгэ хэлэһэн байнад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаадалсаһан Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод (зүүн гарһаа) Ц. Шарапов, Б. Бальчинов, И. Эрдынеев, А. Дырхеев.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

III. БАЯРТАЙ, ДОРЮУН ЯБАГ ЛЭ ХОНИШО

— Ямаршье ехэ түсэб, зорилго хүнүүдэй хүсөөр лэ бэелүүлэгдэдэг бшуу. Тиимэһээ хонин ажалые хүгжөөхэ дайшалхы зорилго амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг нэн түрүүн хонишодоймнай үнэн зүрхэнэй хүсэл оролдолго, мэргэжэл шадабари, зоригжолһоо сүм дулдыдаха байна, — гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальник **Б. Б. БАЗАРОВ** үгэ соогоо хэлээ.

— Ёһотойл оролдосотой, үнэн шударгы, шадабаритай хүнүүд хонин ажалдамнай дутана. Тэрээнһээ боложо, тон адли эрхэ байдалда байһан отаранuудай ажалайнь үрэ дүн тал ондоо байдаг ха юм. Нэгэниинь зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абахадань, нүгөөдэнь миил 50—60 хурьга түлжүүлнэ. Энэмнай зарим хүнүүдэй дүршэл шадабари багатайһаа, мэргэжэлээр дутамагһаа болоно. Манай һанахада гансашье хонишодые бэшэ, бүхы малшадые һургаха тусхай комбинат аймаг бүхэндэ эмхидхээ һаа, таарамжатай байна. Жэшээнь, шадабаритай бэрхэ хайшалагшадые олоор бэлдэхэ хэрэгтэ анхарал ёһоор табидаггүй дээрэһээ хэды ехэ гарзада ороно гээшэбибди. Бидэ энэ намартаа хонидые ороондо оруулжа эхилхынгээ урда бүхы техник-үрэжүүлэгшэдые суглуулжа, хонидой үүлтэр һайжаруулха, искусственна үрэжүүлгэ зүбөөр эмхидхэхэ тухай тусхай семинар үнгэргөөбди.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй энэ оной августда гаргаһан «Хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэнь Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта туһаламжа хүргэхэ тухай» тогтоолые хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ сэдьхэлээ ханангяар угтаа. Мүнөө хонишодто һайн гэр байра түхеэрхэ, үхибүүдэйнь байха, хүмүүжүүлэгдэхэ, һураха интернат һургуули, саад, ясли гэхэ мэтые олоор бариха болоһобди.

Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой бригадир **Н. Б. ТЫХЕЕВ** хонишодойнгоо энэ жэлдэ бүхы 4 мянган эхэ хонидой зуун толгой бүриһөө 89 хурьга абаһан тухай хөөрэхэ зуураа, тэдэнэй байра байдалайнь муу, ажаһуудалайнь болон культурна эрилтынь үшөөл ёһоор хангагдадаггүй байһан тухай хэлээ.

— Отарануудта һайн гэр байра, хүдэлмэриин һүүлдэ хүнэй амархатаатай газаргүй дээрэһээнь тэндэ ошожо хүдэлхэ хүнүүд олдожо үгэдэггүй, тиимэһээ хонишод дуталдана. Мүн хонидой типовой һайн хашаа, байра мүртэй баригданагүй. Колхоз өөһэдөө энээниие хэхэ гэхэдээ, хүдэлмэришэд, барилгын модо, шулуу, цемент, шифер гэхэ мэтэ хэрэгсэлээр дуталдана, — гэбэ.

Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхозой зоотехник **Д-П. Д. ДАРИЖАПОВАЙ** хэлэһэн үгые сугларагшад ехэтэ һонирхожо шагнаа.

— Отара, бригада дээрээ гэр бүлөөрөө ходо байжа, таһалгаряагүй хүдэлдэг зон лэ һайн амжалта туйлана, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Юуб гэхэдэ, тэдэнэр даажа абаһан сабшалан, бэлшээрээ бодото эзэн ёһоор ашаглана,
аргатай соогоо тэрэнээ уһал
жүүлжэ, ургаса ехээр аба
Манай совхоздо гэр бүлөөр
хүдэлжэ байдаг бэрхэ хони
Жэшээнь, нэгэл газартаа ха
дэ байдаг Р. Намжилова, Д.
ков, М. Цыренжапова, П.
Д. Будажапова гэгшэдэй
зуун эхэ хонин бүриһөө
хүрэтэр хурьга абажа, хонин
4 килограмм нооһо хайшал
гадаа тус бүридэнь 26—
грамм шэгнүүртэй болгоод
һалгаана.

Иигэжэ хүдэлхэдэнь, со
нишодто өөһэдтэньшье аш
на. Жэшээнь, хонишод нүх
ков, Намжилова, Цыренова,
ва, Будажапова гэгшэд
нооһо ехээр абаһанай,
шэгнүүр ехээр нэмээһэн
ажалай нэмэлтэ түлөөһэ
969 түхэриг хүрэтэр абаа.

Мүнөө иигээд хонишод,
мэргэжэл шадабаринь зэрг
хай нэрэ зэргэ олгожо, ал
лөөһые нэмээхэ гээшэ тон
тай. Энээнһээ урагша зари
һураха, мэргэжэлээ дээш
рагүй байдаг, залхуурдаг
мүнөө ехэ юумэ мэдэжэ
мухар нюдаргаар туйлажа
ябагдахаа болёо. Энээнэй
гуули һудартай залуу
ажалда олоороо ошодог бол
гэжэ һанагдана.

Хонишодто өөһэдынь һайн
ра түхеэрхэ, холын отара
нуудта клуб, бани, магазин
ли гэхэ мэтые олоор бариха
зүб. Гадна хонишодой
байлгажа һургаха интерна
ли, хүүгэдэй ясли, саадууд
гээшэ баһал шухала. Юуб
рим хүнүүд мүнөө үхибүү
хамнай гээд, түб тосхон, һ
холын отарада ошожо хүд
гүй байдаг. Тэрэньшье бүр

Хүдөөдэ бүхы барилгану
удаан саг соо байхаар, һай
лээр бариха тухай «Бур
строй» трестын начальн
УБЕЕВ хэлээ.

— Улам үдхэжэ байһан
рэгые һайн, дулаан хаша
хангахын тула жэл бүри
рилгануудые олоор түхеэр
бди. 1970 он болотор 570
ригдаха зэргэтэй. Гэхэтэй за
рим ажахынууд тусхай хаш
мал бетон-шулуун хэрэгса
бариха гэхэдэ, үнэтэй гээ
абадаггүй, үнэндөө тиимэ
адагынь 10—15 жэл бай
Хорин модоор барихадань,
бан жэл болоод үмхиржэ
лошоно бшуу. Гадна үни
ехэ үндэр хашаа бариха
мал оруулжа болоно. Тиим
нууд хоёр-гурбан жэл соо
харюулха байна.

Мүн энэ зүблөөн дээрэ
хэрэглэмжые хангалгын
Г. А. ЕРЕМИН үгэ хэлээ.

* * *

Зүблөөндэ хабаадагшад 19
хонин ажалые хүгжөөхэ ту
лис уялга нэгэ дуугаар
абаа.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛОЙ АЛДАРТА ЗАМ

комсомолнай түүхэтэ ойе һайндэрлэжэ СМ-эй дайшалхы отря- бологшо Буряадай энэ түүхэтэ үедэ али бэрхэшээлнүүдые гата- амжалта түгэсөөр энэ эжэ ерэбэ. Областной ганизациин үнэн сэхэ дайшалхы халаан бо- ряадай комсомол хадаа ублика дотороо ябуул- хэмжээ ябуулгануудитэйгээр хабаадалсаа. дайнай хатуу шанга ондо анха түрүүлэн ээдэ-Үдын, Баргажанай, ын болон комсомолой ууд эмхидхэгдэһэн на комитедүүдэй хү- бдэбхитэйгээр хам орол- этэгээдүүдые даралса- хүсэ шадалаа гүйсэд байха юм. Эрхим ком- ммунистнарай хүтэл- ЧОН-ой отрядуудта, гануудта эрэлхэг зориг- эжэ гараа һэн. Олон ууд болон залуушуул- шуудта, партизануудай баатарлигаар дайлал- Манзаев, Федор Нес- ник Юдин, Виктор Ждамянская, Елена Волко- сад олон эдиршүүл ами олюциин илан мандахын галта һайхан байдалай улаа һэн.

сагайшье ерээд байха- ай комсомолшууд рес- аа арадай ажахые яа- һэргээн бодхоохын ту- хүсэ шадалаа элсүүлээ. Буряадай АССР тогтоо Энэ түүхэтэ ушар ком- ажал ябуулгада бүри ехэ аа, эдэбхи үүсхэл бүри бэлэй. Арадай ажахые дхоохынгоо хажуугаар ууд болон залуушуул дунда культурно-гэгээ- хүдэлмэри ябуулһан уу. Эдэнэр түрүүшын ун- болон улаан гэрнүүдые, ангуудые, клуб ба биб- удые байгуулалсаа, гү- арадые бэхижүүлхэ хэ- уунаар хабаадалсаа.

едэ, 1924 оной гараад Совет гүрэнние байгуу- И. Ленин һаһа бараа энэ гашуудалта үедэ ма- өөрынгөө жагсаалые бү- руулаа, бэхижүүлээ. Ган- адай комсомол өөрынгөө 00 гаран үйлэдбэриин тү- е абаһан түүхэтэй бшуу. жэлэй май һарада комсо- республиканска нэгэдэхи рлагдажа, комсомолой шуудэй ба 201 кандида- этигэмжэлһэн 50 делегат бэлэй. Ингэжэ Буряа- стной комсомольско орга- ха бүридэһэн байна. Тэ- ын һунгаһан обкомой ай пленум болобо. Нэгэ- етаряар Кузьян Николай ич һунгагдаа бэлэй. Хү- уудаар комсомолой орга-

низаци эхи табин байгуулха зорилгоор Ф. Коняев, И. Хамаганов, Н. Мункоев, М. Балков, Е. Нефедьев, М. Хабаев болон бусад ехэл хүдэлмэри ябуулһан юмэл даа.

Энэ үедэ Буряад оронойнмнай, ажалша зонойнмнай байдал ямар байгааб даа. Гээгдэнги ажахы ба соёл болбосорол, үгытэй ядуу, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ушар саашанхи ябуулгада али зэргын хүндэ хүшэр эрхэ байдалаар нүлөөлөө гээшэб. Партиин ба комсомолой бэелүүлһэн гайхамшаг ехэ, нэтэрүү шанга эмхидхэлэй, нитэ-политическэ хүдэлмэри өөрынгөө аша үрые бодотоор харуулаа. 1925 оной январиин 1-дэ республика дотор 1479 гэшүүдһээ бүридэһэн 182 комсомольско ячейканууд эмхидхэгдэһэн байгаа. Харин мүнөө — Алдарта табин жэлэйнгээ ойдо Буряадай комсомол ямар нягта ба хүдэр жагсаалтайгаар ерэбэ гээшэб. Комсомолой эхин

1932 оной августда Буряадай гигантын — паровоз-вагон заһабарилгын заводой фундамент табигдажа эхилбэ. ВЛКСМ-эй ЦК-гай, Буряадай обкомой путёвкоор олон үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд — 1500 гаран комсомолшууд энэ барилгада ерэһэн бэлэй. Улаан-Үдын мяханай комбинадай барилгада али зэргын олон комсомолшууд ба залуушуул хабаадаа гээшэб. Ехэнхинь залуу үетэнэй бодхооһон эдэ ехэ предприятинууд мүнөө Ленинэй орденто нэрэеэ хэтын хэтэдэ мүнхэрүүлээд байна бшуу.

Хүдөө ажахые коллективизацилха үедэ комсомолшуудай гаргаһан мартагдашагүй эдэбхиие, бүтээһэн ехэ хэрэг үйлыень һанаад үзээл. 1930 оной январиин 1-дэ республика дотор 50 коммуна, хүдөө ажахын 28 артель, 20 машинна нэгэдэл эмхидхэгдээд байгаа. Тэдэниие эмхидхэгшэдэй дунда залуу ударидагшад Пыл-Доржи Бу-

> **Коммунис партиин үнэн туһалагша ба резерв, коммунизм байгуулагша залуушуулай түрүү отряд — Ленинскэ комсомол мандаха болтогой!**
>
> **(Агуухэ Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа).**

1127 организаци, 65.347 гэшүүд! Ингэжэ эмхидхэлэйнгээ, политическэшье талаараа хатуужаад байһан дайшалхы намтартайл.

Ленин багшын үзэл сурталаар оюун бодолоо зэбсэгжүүлһэн республикын комсомолшууд амгалан сагай ажал хүдэлмэриин үедэ үльгэр жэшээтэ үйлэ хэрэгүүдээрээ өөһэдыгөө суурхуулаа. залуу үетэниие коммунис гэгээн һургаалаар хүмүүжүүлэн, партиин хэрэгтэ, социалис Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэдэг байхаар хүмүүжүүлээ, хүмүүжүүлнэ.

Эсэгэ ороноо түрүү индустриальна гүрэн болгохо гэһэн партиин уряае хүсэндэнь хүргэхын түлөө Буряадай комсомолой гаргаһан аша габьяае тооложо барашагүй. 1930 ондо баригдажа эхилһэн шэлэй заводто ажахын тоосоото комсомол-залуушуулай транспортна, шулуушадай бригаданууд анха түрүүшынхеэ эмхидхэгдээ бэлэйл. Тэдэниие комсомолой гэшүүд Мельников, Баторов гэгшэд хүтэлбэрилөө һэн. Комсомолец Измайлов ажалай вахтада жагсан хүдэлхэ зуураа, 5,5 часай турша да 819 дүрбэлжэн метр шэл отологшо һэн. Энэнь халаанай нормые 420 процент дүүргэһэнтэй адли байгаа. Дуся Мамаева түрүүн хоёр, удаань 6 машина дээрэ гансаараа хүдэлдэг һэн. Тэрэ бэрхэ комсомол басаган ВЛКСМ-эй X съездын хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн юм.

даев, Буда Сангадиин гэхэшэлэн, али олон эдэбхитэй нүхэд бии гээшэгшэ һэн. Хамтын ажал байгуулжа байха үеэр Ленинградһаа, Эрхүүһээ, мүн бусад хотонуудһаа эльгээгдэһэн хүдэлмэришэн ангиин залуу түлөөлэгшэд ямар ехэ хэрэг бүтээгээб. 25 мянгатанай зууниинь манай республикада ерээ һэн. Тэдэнэй 11-ниинь комсомолой гэшүүд байгаа. Ленинградай комсомол басаган Мария Нихлюдова Хориин аймагай Доодо-Хүрбын сомондо «Интернационал» гэжэ коммуна эмхидхэлсэһэн намтартай.

Газар тэгшэлгэ, нюдарган баяшуултай, лама бөөнэртэй тэмсэл ямар шанга байдал ушаруулааб даа. Энэл үедэ хүдөө нютагуудта ангиин тэмсэл бүрил эршэдээ һэн. Энэ туршалгые тэрэ үеын комсомол үетэн бэедээ даажа абаһан, илажа гараһан шуу. Ингэжэ үмсын ажал усадхагдажа, хамтын ажал мандан хүгжэһэн ха юм даа. Тэрэ тэмсэлдэ эрэлхэгээр оролсожо, хамтын хэрэгтэ ами бэеэшье үгэһэн комсомолшууд олон даа. Бадма Арсаланов, Ширап Бадмаев, Волков, Кузнецов, Василий Толчин болон бусад ангиин дайсанай хорото гараар алуулһан шуу.

Промышленностиин, хүдөө ажахын хүгжэхэтэй зэргэ, техническэ, соёл культурын кадрнууд ургажа эхилээ, түрүүшын эрдэмтэй инженер, технигүүд, багшанар, артистнар, врачнууд имагтал комсомолшуудай дундаһаа дэбжэн, далижан гараа ха юм. Бараниень энэ бишыхан статья соо дууһан тоолохын аргагүй.

Амгалан тайбан, һаруул һайхан сагай мандажа байн гэтэр, шунахай хобдог фашис Германиин булимтарагшад тодхор тойбо татаа һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Владимир Сахьянов түрүүтэй Буряад ороной 12 мянга шахуу комсомолшууд мордоо һэн даа. Энэ ехэ дайнда манай хүбүүд, басагад ямар баатарлигаар тэмсээ гээшэб. Петр Харитонов, Сергей Орешков, Инокентий Баторов болон бусад олон геройнуудай баатаршалга эдэ бүгэдые гэршэлэн харуулна.

Фронт дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байһан комсомолшууд шэнгеэр түрэл нютагтаа үлэһэн эдир наһатан бүхы хаба шадалаа илалтын хэрэгтэ зорюулһан бэлэй. Габьяа ехэтэйгээр хүдэлхэ зуураа, дайнда ябагшадаа дулаан хубсаһаар хангаха, эдеэ хоолоор ндалдуулхагүй гэһэн угаа ехэ оролдолго гаргаа. Оборонын фонддо мүнгэ зөөри суглуулгада комсомол үетэн лэ эгээл шударгыгаар хабаадалсаа һэн. «Социалис Буряад орон» гэһэн самолёдуудай эскадрилида мүнгэ оруулалсахатаяа хамта, комсомолшууд болон залуушуул «Буряадай залуу колхозник», пионернүүд ба һурагшад «Буряадай эдир патриот» гэһэн танкова колонно байгуулаа бшуу.

Дайн дажар һүнөө, дайсан дарагдажа, илалта туйлагдаа. Арадай ажахые һэргээн бодхоохо, саашадань улам хүгжөөхэ асари ехэ хүдэлмэридэ комсомолшуудай оруулһан хубита тон ехэ. Тэдэнэй зүгһөө гүрэн түрын дээдэ хайра шанда хүртэгшэд олон. Зургаан хүн «Ажалай Улаан Тугай» орденоор шагнагдаа һэн. Тиихэдэ трактористнар Бимбаев ба Хайдаров гэгшэд Ленинэй ордендо хүртэжэ, звеновод С. Чойропов, комсомол-залуушуулай бригадые даагша Б. Дымбрылов Социалис Ажалай Герой гэһэн алдар суутай болоо һэн.

Шэнэ газар элдүүрилхын, коммунис ажалай ударник болон коллективэй нэрэ хүндын түлөө хүдэлөөн, партиин XXIII съездын, ВЛКСМ-эй XV съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө тэмсэл улам шангадаа. Эдэ бүгэдэндэ комсомол арюухан соло улам суурхаа. Мүнөө түрэл комсомолойнгоо 50 жэлэй ойе угтахын тулада ямар ехэ бэлэг бэлдэгдээ, габшагай ажал орьёлоо, оюун бэлиг бадараа гээшэб. Комсомолой хэхэ юумэн ехэ, ажабайдалынь баян.

Партиин туһалагша, халаан бологшо комсомол һайн хэрэг үйлөөрөө түүхэтэ ойгоо угтаба. Саашада багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэйнь ойе хүндэтэйгөөр, ажалай эрхим үйлэ хэрэгүүдээр угтахаяа Буряадай комсомол бэеэ зэһэнхэй. Зориһондоо хүрэхэшье.

Ю. ДЫЛЫКОВ,
Зүүн-Сибириин технологическа институдай ахалагша багша.

Марина Егорова Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто хүдэлжэ эхилһээр тиимэшье удаан болоогүй. Хэды тиимэшье һаа, комсомол басаган ажалдаа оролдосотойгоор хандаһанайнгаа ашаар, мүн аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар слесарь-хабсаргагшын мэргэжэл һайнаар шудалжа байнхай. Тэрэ комсомолой һайндэрые ажалай ехэ амжалтаар угтахань. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Марина Егорова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Буряадай литература ба искусствын долоон хоног Хяагтада үнгэрбэ

ДЭБЖЭЛТЫН, ҺАЙНДЭРЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Манай республикын заха холын нютаг Хяагтын аймагта манай Буряадай уран зохёол болон искусствын долоон хоног һаяхан түгэсэбэ. Урда тээнь иимэ долоон хоногууд Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Хэжэнгын аймагуудта, Улаан-Үдын Октябрьска райондо ёһотойл һайндэр шэнгеэр үнгэргэгдөө бэлэй. Мүнөө Хяагтада уулзалгануud бүри удха түгэлдэрөөр, урагшатай һайнаар үнгэрөө гэхэдэ болоно. Эдээн бүхэндэ хабаадалсахадаа ажабайдалайнгаа ямараар хубилан хүгжэһые, түрэл литературынгаа ямар ехэ үүргэ дүүргэжэ байһые хаража, ойлгожо баясан омгорхомоор лэ!

Уулзалганууднай ямар хани нүхэсэлэй оршон байдалда үнгэрөө һэм! Буряадай уран зохёолшод ажал тухайгаа арад зондоо хөөрэжэ, өөһэдөө олон юумэ ажаглан ойлгоһон, һургаалшье абаһан байна.

Октябриин 8-да аймагай түбэй соёлой байшан соо түрүүшын уулзалга нээхэдээ, КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь Евлампий Федорович Елизов айлшадаа — литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалан, аймагайнгаа бүхы ажалшадай үмэнэһөө юрөөл табиба. Республикын культурын министрэй орлогшо Г. Н. Миронова, «Байгал» журналай главна редактор А. А. Бальбуров, уран зурааша, Советскэ Союзай Герой Г. Н. Москалев, композитор Д. Д. Аюшеев болон бусад үгэ хэлэхэдээ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлые угтуулан, Буряадай искусство болон литературын хүдэлмэрилэгшэдэй хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тушаа хөөрэжэ үгэбэд.

Мүн соёлой байшангай фойе соо буряадай уран зурагай нүүдэл выставкэ эмхидхэгдэн, аймагай ажалшадые баясуулба. Буркоопсоюзай автолавка номойнгоо дэлгүүр нээбэ. Дуратай авторнуудайнгаа номуудые хүн зон худалдажа абаад, уран зохёолшоһоо автографыень дурасхаал болгон абанад. А. Бальбуров, Ц.-Ж. Жимбиев ба бусад өөрынгөө номууд дээрэ «гараа» табинад. Теэд ганса хотодо байлтай гү? Удаань аймагай хүдөө нютагуудаар ябаа бэзэбди даа. Тэндэ аймагай түб тосхонууд, һургуулинуудаар айлшалаабди. Тиигээд һөөргөө ерэлгэн...

Хяагтын трикотажна фабрикын «Сасуутан» гэжэ соёлой ордондо оробо гээшэбди. Хүн зон ехэ хүлгөөтэй байба, маанадые ехэ халуунаар угтаба. Фабрикын үйлэдбэритэй, хүдэлмэриинь түрүүшүүлтэй танилсажа, тэндэ бүтээдэг эд барааень харабабди. Алар Дунда Азиһаа ерэһэн хүбхэгэр сагаан хүбэн уригдан һубигдажа, бүд хубсаһан болоод гарашана.

Бидэниие угтахадаа тус фабрикын главна инженер А. Н. Сухинина ажал хэрэгүүд тухайдаа баяр баясхалантайгаар мэдээсээ. «Түрүүшүүлнай нилээд олон, — гэжэ хөөрэнэ. — Залуушуулшье, наһажаал хүдэлмэришэдшье агуухэ багшынгаа түрэһэн үдэрые угтуулан, нилээд эдэбхитэй мүрысэжэ байнад. Н. Н. Новицкая, М. М. Арсентьева, К. Базова болон В. Гелешева гэгшэд нүхэдэйнгөө дунда илангаяа суутай», — гэбэ. Маанадайнгаа номуудые уншаһан, һонирхоһон тухайдаа баһа омогорхон яриба.

Соёлойнгоо байшан соо бүд нэхэгшэд сугларба. Тэндэнь зай забһар үгы гэхээр. Бидэнэр удаа дараалан өөрынгөө ажал тухай, бэшэжэ байһан шэнэ зохёолнууд тушаагаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэбди. А. А. Бальбуров ерэхэ жэлдэ «Байгал» журналда ямар зохёолнуудай хэблэгдэхэ тухай, Ленинэй 100 жэлэй ойдо ямар бэлэгүүдые уран зохёолшодой бэлдэжэ байһан тухай ехэ һонирхолтойгоор мэдээсэбэ. Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай доцент шүүмжэлэгшэ В. Б. Махатов буряад литературын һүүлэй үеын шэнэ хубилалта, дэбжэлтэнүүд тушаа сугларагшадта элидхэбэ. Поэдүүд И. Н. Мадасон, Ц-Ж. Жимбиев, А. Бадаев болон залуу зохёолшо Д. Дугаров шүлэгүүдээ уншабад. Фабрикын бүд нэхэгшэ, комсомолка В. Кривцова сугларагшадай зүгһөө айлшадаа амаршалангаа, шэнэ шэнэ удха түгэлдэр уран зохёолнуудые бэшэхые захиба. «Ленин Финляндска вокзал дээрэ» гэһэн шүлэг хэндэшье мэдээжэ ааб даа. Н. Мадасоной тэрэ шүлэгөө ольһотойгоор уншахадань, нэрьемэ альга ташалган аадар бороодол шааяшана. Ц-Ж. Жимбиевэй, А. Бадаевай эршэтэй шүлэгүүд сугларагша зоной зүрхэ сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаа гэхэдэ алдуугүй.

Хотын 3-дахи интернат һургуулидахи уулзалга баһал мартагдашагүй. Буряад литературадаа үхибүүдэй тон дуратай, шунал ехэтэй, түрэлхи хэлэн дээрээ гараһан номуудые олоор уншадаг байһые ойлгобобди. Эндэ багша Евдокия Эрдынеевна Базаровагай ехэ оролдожо хүдэлдэгынь бүришье элиржэ үгэнэ.

Хяагтын аймагай Харанхы, Ехэ-Нуга, Шара-Гол, Хүдэри-Сомон нютагуудта таряашад, малшадтай, үхибүүдтэй уулзаһан тухайдаа баһал дурдамаар.

Илангаяа Ехэ-Нугадахи һургуулиин үхибүүдтэй — эдир ленинецүүдтэй уулзаһамнай бидэндэ ехэ туһатай байгаа. Маанадтай ном наймаалагшад ото ябалсажа «һамбаашалаа». Буркоопсоюзай автолавка (хүтэлбэрилэгшэнь ахалагша товаровед З. Я. Медведева) асарһан обоо-хүбөө номуудаа хоёр час соохоно дууһыень худалдажархёо. Яһала шадаа бэзэ? Сэхыень хэлэхэдэ, маанадай ябалсаһан үедэ ном тараалган ехэ һайн гүйсэтэй байгаа. Наймаашад бултадаа магтаа, тэрэ «һамбааша» Медведева һарынгаа түсэбые оройхон лэ табан хоног соо үлүүлэн дүүргэжэрхёо хаям. Манай ерэхэһээ урид тиишэ ном худалдадаг автолавкануудшье ябадаггүй байһан юм хаш даа. Али иимэ тулань ном наймаалга үлэмжэ һайн гүйсэтэй байгаа гү? Хай, тиигээл хаш даа. Мүн шара-голойхид Буряадайнгаа зохёолшодой номуудые һонирхожо абаа... Тэндэхи колхоз нютагайнгаа эрэлхэг хүбүүнэй, буряадай түрүүшын революционер Ц. Ранжуровай нэрэ зүүнхэй гэжэ булта мэдэнэбди. Түбэйнгөө тосхондо барижархиһан томо гэгшын соёлойнь ордондо уулзалгаая хээбди. Тэрээнэйнь доторхиие Буряадай мэдээжэ зураашад А. Казанский, Д. Дугаров гэгшэд аргагүй гоёор шэмэглэһэн байба. Фойе соонь ариг сэбэр. Бүхы ханадань зураг, плакадууд. Юрэдөөл ямар-нэгэн музей соо ороһон шэнги. Нүхэр А. Н. Соковиков энэ колхоздо арбан табадахи жэлээ түрүүлэгшээр хүдэлжэ байнхай. Үбгэн абань Россиин алдарта аяншалагша Пржевальскитай ябажа, түб Азиин нюруур нилээд хэсэһэн. Гадна Пржевальскитай Шара-Голой хасагууд (жэшээлбэл, Иринцеев болон бусад) ябажа, нилээд ехэ аша туһаяа хүргэһэн байна. Соковиковой үбгэн абада Пржевальскиин бэлэглэһэн номыень конторо соо хаража, ехэ баясабабди. Ц. Ранжуровые һайн таниха ерэн наймаһатай үбгэжөөлтэй Сагаан-Шулуутайда уулзаабди. Үндэр наһатайшье һаа, нилээд сарюун, дорюун хүн даа.

Долоон хоногоо үнгэргэхэ үедөө энэ мэтын онсо һонирхолтой олохоп зүйлнүүдтэй ушараабди. «Ябахадаа яһа зууха» гээшэ энэл хаям даа...

Ехэ-Нугын совхозой парткомой секретарь нүхэр Ранжуров буряад номуудые бултынь шахуу уншаһан, ойлгоһон, аргагүй хурса һонор хүн байба. Бидэнэй — ерэгшэдэй зохёолнуудые хуу уншахаһаа гадна, намтар бухэнииемнай трибуна дээрэһээ сээжээр хөөрэжэ байхадань, ехэ омогорхоо, гайхаашьебди...

Хяагтада болоһон долоон хоногой һайндэртэ уран зохёолшод, зураашадһаа гадна, манай Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрай, мүн кукольна театрай артистнар хабаадалсаа. Тэдэнэр мүн лэ ехэ амжалта туйлаһан, халуунаар угтуулһан байна.

Хатаршад Лариса Протасова, Асамбек Сыдыкбеков, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Т. Карпов, Н. Манжеева, дуушад Н. Жатнуева, О. Шалбуева, Н. Панчуков, Л. Степанова, Г. Лютько гэгшэд хамагай ехэ магтаал, һайшаалда хүртөө.

Бидэнэр Хяагтаар ябахадаа арад түмэнтэйгөө хани барисаагаа улам бэхижүүлэн, ажал хүдэлмэритэйнь танилсабабди. Мүншье уран зохёолшод, артистнар болон композиторнууд өөһэдөөшье хүн зондо бэеэ, уран бүтээлнүүдээ танюулаа. В. И. Ленинэй 100 жэлдэ зорюулагдаһан эдэ үдэрнүүд ёһотой һайндэрэй түхэлтэйгөөр үнгэрөө. Юундэб гэхэдэ, хэмнайшье ажаллахадаа, бэшэхэдээ, дуулахадаа, агуухэ багшынгаа аша туһые ходол һанажа, зүрхэндөө хадуужа ябадаг ха юм.

В. ПЕТОНОВ,
поэт.

...РУУНЫН ҺОНИН

ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ СЕМИНАР

...н Нарһата тосхондо аймагай пропагандистнуудай семинар үнгэрбэ. Семинар дээрэ ...эй райкомой секретарь Р. Г. «Мүнөө үе сагай үзэл ...ай тэмсэл» гэһэн элидхэл байна. Тиихэдэ КПСС-эй ...ой партийна гэгээрэлэй кабинедэй даагша В. Н. Жапова ...салай шэнэ жэлдэ пропагандистнуудай бэелүүлхэ үүргэ хөөрөө. Удаань республикын «Знани» бүлгэмэй правлениин ...шүүн С. Ш. Бадмаев аймагай пропагандистнуудай зорилго дэлгэрэнгытээр хөөрэжэ байна.

...изм-ленинизмын үндэһэ шудалха кружогууд аймагай ...ахынуудаар хаа хаанагүй ...оной октябриин 15-һаа ...ууд эхилбэ. Жэшээлхэдэ ...энгын совхоздо марксизмын үндэһэ һуури шудалха кружогые эрхилэгшэ, нютагай багша М. О. Ильин, Нарһатын совхозой хоёрдохи отделениин пропагандист Н. Б. Шагдаров гэгшэд түрүүшын хэшээлнүүдые һонирхолтойгоор үнгэргөө.

ЛЕНТОРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Эндэ үнгэргэгдэһэн аймагай лекторнүүдэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй райкомой партийна кабинедые даагша В. Н. Жапова В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, аймагай «Знани» бүлгэмэй зорилгонууд тухай» элидхэбэ.

Удаань эдэбхитэй лекторнүүд С. Н. Нимаев, Ц. Н. Номтоев, Г. И. Яньков, Н. Б. Шагдаров, Ц. Ц. Цыбиков болон аймагай «Знани» бүлгэмэй түрүүлэгшэ Д. Ц. Пунцуков, КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша Ц-Д. Дандаров болон бусад үгэ хэлэжэ, лүй дүршэлөө андалдаһан, дурадхалнуудые зүбшэһэн байна.

М. ЯКОВЛЕВ.

Валентина Дамбаева ВЛКСМ-эй Хяагтын райкомдо хүдэлжэ байһанаа, «Дружба» колхозой Энхэ-Талын гүүртэдэ һаалишанаар ажаллахаяа комсомолой путёвкоор ерээ һэн.

Комсомол басаган мүнөө колхозой түрүү һаалишадай нэгэн болонхой. Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриин 2000 гаран килограмм һү һаажа, энэ амжалтаараа ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн баярые угтахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. ДАМБАЕВА.

С. КЛИМОВЭЙ фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

...АНХАРДАГ БОЛЫТ

...шье ябахада хүдөө нютагай һалбаран хүгжэжэ, баян байдалтай боложо, ажалшанарые баясуулна, омогорхоно. Хото, хүдөөдэ энэ тэрэ барилга, магазинууд ашаглалтада үгтэнэ гэһэн мэдээсэлнүүдые газетэһээ уншажа, радиогоор шагнахада хэды урматайб. Эдэ бүгэдые дуулаад, хараад байхада, зарим нютагуудта шадаг дутуу дундануудые хэмжээр байдаг. Манай Үлэ нютагай магазинда эд бараа ...үлэй үедэ хомороор ерэдэг ...онинь гайхалтай. Тосхонойхид зон аяар холын тосхон, ...удһаа — Кабардино-Балкари, Ленинградай магазинуудта захил хэжэ, хэрэгтэй юумэ посылкаар асаруулдаг бонинь бүришье гайхалтай. ...холоһоо захижа асарагдаһан эхэнэрнүүдэй гутал (туфли), ...дэй хубсаһан, малгай, бэээлэй мэтэ хэрэгтэй зүйлнүүд ...э хүрэтэрөө ехэ үнэтэй бо... аймагай худалдаа наймаашанууд «эдэ мэтын эд бараа худалдан абагшадаа хан... тухай ёһотоор анхарнагүй. Холын городуудаар захил хэжэ, хэрэгтэй хубсаһа хунараа асаруулжа байха сүлөө забдагүйгөөр арадайнгаа ажахыда хүдэлмэри хэжэ ябагшадтаа анхаралаа хандуулдаг болыт гэжэ найдаха байнаб.

Ш. ЦЫБАНОВ.
Хэжэнгын аймаг.

ПУЛЕМЁТЧИК БАСАГАДАЙ БОДОЛ

Районой сэрэгэй командовани далай шадархи Ха тосхоной басагадта зенитнэ пулемедуудые даалгаа һэн. Зүгөөр эдэ басагад даабарита зэбсэгүүдээ сэбэрлэхэ, харууһалхал ёһотой байгаа. Теэд басагад энээниишье даалгаһандань аргагүй ехээр баярлаһан, омогорхоһон юм. Мүнөө үе сагай Вьетнамай ажабайдалда буу зэбсэгэй ямар ехэ удха шанаргай байһаниинь хүн бүхэндэ мэдээжэ.

Тэдэ пулемёдуудта оройдоо 11 хүн хэрэгтэй байба. Тиин гэһээнь тосхоной бүхы 180-яад басагад энэ хэрэгтэ хабаадалсахые хүсөөд, орёо ушар тохёолдошоо. Шэлэн абтаһан бүлэг ПВО-гой курсада эльгээгдэбэ. Уданшьегүй тэдэ басагад урдань табигдаһан зорилго, дүүргэхээр бэлэн болоо. Хэхэ юумэмнай захагүй ехэ гэжэ тэдэнэр һайн мэдэнэ. Теэд «США-да бүтээгдэһэн» гэжэ тамгатай бомбонуудые тээнхэй дайсанай самолёдуудай толгой дээгүүршни үдэр бүри элижэ, дүтыни хүнүүдэй ами наһанда аюул тохёолдуулжа байхадань, һанаа амар һуухаар аал.

Тарялан дээрэ ажаллажа дүүргэмсээрээ мүнөөхи басагад пулемёдуудтаа ошожо, тэдэниие оролдосотойгоор аршаха, тоһодохо, туршалга хэхэ...

Байһан газартань байд гээд лэ «Май бай ми дүтэлжэ ябана. Үндэрынь... Шэглэлынь...» гэһэн команда соностохо.

Нэгэтэ тэдэ басагад сэрэгэй засагаархидта хандан, туршалга хэнгээ буудахыемнай зүбшөөгыт гэжэ гуйба. Командовани зүбшөөгөө. Тэдэндэ даалгагдаһан сэрэгэй техникые басагадай тон бэрхээр хэрэглэжэ шадаха байһыень харахалаа, шалгагшад гайхахын ехээр гайхаба.

Тэрэ үдэр дайсад уданшьегүй орожо ерээ. Үдын забһарлалгын үеэр далай тээһээ американ хоёр бомбардировщик харагдаба. Эдир сэрэгшэд хэдыхэн секунда соо зэһээдхибэ. Харин самолёдууд бомбонуудые хаяһан дары, дүхэриглэн ниидээд, ямаршье сараагүйгөөр, һөөргөө талиигаа. Басагад хороо бусалһандаа бархиралдаба. Пулемётно бүридэлүүд өөһэдынгөө байһан газарые харуулжархёо. Тиимэһээ тэрэ дары байраа һэлгэхэ баатай болоо һэн. Харин шэнэ газартань саг түбшэнэшэгөөр үнгэрбэ: агаарай дээрмэшэд деревни тээһээ харагдабагүй. Тиимэһээ түрүүшынгээ газарта һөөргөө ошохо гэһэн шиидхэбэри зүндөө гараа һэн ха. Командовани тэрэнииень зүбшөөгөө. Үдэрэй тэн багта, ээлжээтэ һуралсалай үеэр дайсанай хоёр самолёт үзэгдэбэ. Тэдэ самолёдууд буугай һомоной тудахаар зайда хүрэтэр доошоо орохо гээшэ гү гэжэ басагад хүлеэнэ. Нэгэ бомбардировщигынь шанха доошоо шуумайн буужа эхилбэ. Лётчигой булгаалан ниидэхые басагад анхаралтайгаар адаглана. Үндэрынь 1500, 1000, 800, 500 метр болобо. Үшөө доошоо буужа ябана. «Хайба, буудагты!.. Гурбан пулемёт нэгэн доро түр зуура тард, тард гэбэ. Самолёт гансата эрьеэд, хойноо үдхэн хара утаа һуунагтуулан, далай тээшэ шуумайн арилшоо. Басагад түрүүшээр өөһэдтөөшье үнэншөөгүй; тудаа гээшэ гүбди гээд асуулсана. Би һаяхан Ха тосхондо ошожо, агаарые хамгаалдаг сэрэгшэ басагадтай уулзааб. Тэдэнэртэй юун тухай хөөрэлдэһыем мэдээ гүт? Басагад дайн сэрэгэй юрэнхы хэрэг тухай намда хөөрөөгүй. Харин «дайнай һүүлээр» юу хэжэ байһан тухайдаа яряа һэн. Тэдэнэй нэгэниинь — инженер, хоёрдохинь агроном болохо хүсэлтэй, гурбадахинь — мүнөөшье поэтессэ — намда өөрынгөө шүлэгүүдые харуулба. Хинан харагшын: «Май бай ми дүтэлжэ ябана» — гэһэн хонгёохон дохёо хөөрэлдөөемнай таһалба. Минии шэнэ танилнууд ехэ тэбдүүгээр намтай хахасаа һэн.

Рышард РЫМАШЕВСКИЙ,
польшын журналист.
(АПН — «Польское обозрение»)

АГНУУРИИН ХАҺЫЕ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ

«1968—69 оной намар-үбэлэй агнуурида һайнаар бэлдэжэ, ангай арһа, хээрын шубуунай мяха бэлэдхэхэ, гүрэндэ тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ тухай» БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан тусхай тогтоол баталан абаһан байна. Тэрэ тогтоолой ёһоор Буркоопсоюз, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын управлени эхилжэ байгаа намар-үбэлэй агнууриин хаһада арба миллион 243 мянган түхэригтэ ангай арһа, хори гаран мянган түхэригэй хээрын шубуунай мяха бэлэдхэхэ болоно.

Энэ даабарине бэелүүлхын тулада колхоз, совхозуудай ангуушадай бригаданууд болон ангуушадтай договор баталхыень аймгүйсэдкомуудта дурадхаад, ангуушан бүриин тушааха ангай арһанай, шубуунай маханай тоо хэмжээе аймаг аймагуудта хубаарилан баталба.

Тэрэнэй үндэһөөр ангуушад-олзоборилогшодой снисогүүдые баталан, тэдэнийе ойрын арбан хоногой туршада агнуурида бүрин гаргахыень дурадхаһан байна.

Договорой ёһоор ангай арһа, шубуунай мяха бэлэдхэхэ, тушааха даалгабаринууд аймагай ангуушадай бүлгэмүүдтэ, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй эмхинүүдтэ хүргэгдэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной январиин 12-ой № 24 тогтоолтой зохилдуулан, үйлэдбэридэ хохидол ушаруулхагүйгөөр, дүршэлтэй ангуушадай ээлжээтэ амаралтыень агнууриин хаһада тааруулжан үгэхэ, гадна 1—2 һараар салингүй нэмэлтэ амаралта үгэхэ, бэлэдхэлэй эмхинүүдэй зүгһөө тэдэндэ туһаламжа үзүүлхыень аймагуудай ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомуудта дурадхагдаһан байна.

Агнууриин газар дээрэ, мүн ангай арһа тушаан абадаг пунктнуудта ангуушадта эмнэлгын туһаламжа үзүүлхэ, соёл культурын талаар хангажа байхаар республикын элүүрые хамгаалгын, культурын министерствэнүүд уялгалагдаба.

Ангай арһа, хээрын шубуунай мяха бэлэдхэхэ, тушааха талаар колхозуудтай, ангуушадай бүлгэмүүдтэй, ангуушадтай договор баталалгые байгша оной октябриин 25 хүрэтэр сүм дүүргэхыень агнуури-олзоборилгын управлениие болон Буркоопсоюзые Министрнүүдэй Совет уялгалһан байна.

Агнууриин хаһые эрхим бэлэдхэлтэйгээр, эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, ангай арһа, шубуунай мяха элбэг ехээр бэлэдхэхэ гэсшэ тон харюусалгатай, гүрэнэй удха шанартай хэмжээ ябуулга болоно.

MEXICO 68

ОЛИМПИИН НААДАНАЙ АРБАН НЭГЭДЭХИ ҮД

Олимпиин тосхонһоо автобусууд эртэ үглөөгүүр иинэ тиишээ гарана. Сочимилко канал дээрэ байдаркаар, каноэ онгосонуудаар урилдаха спортсменүүд автобусто һуужа иишэ ерэһэн байгаа.

Канал дээрэ үглөөгүүр манан тогтонхой, дүтэ нааша юуншье харагданагүй. Гэбэшье старт үнгэргэхэ судьягай захиралта гараба. Нарииха хонпоортой байдарканууд хойно хойноһоо һубарилдан дабшажа, харагдахаяа болишоно. Дүн гарахадаа, Сумчанин Александр Шапоренко хахад финалда наадаха болоо. Час үлүүтэй сагай үнгэрһэн хойно хоёр хоёроороо урилдагшадһаа эрхимлэһэн Шапоренко нүхэртөө — Владимир Морозовтой — мүн лэ хахад финалай мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олоһон байба. Дүрбөөд хүнһөө бүридэһэн байдаркын командануудһаа манай спортсменүүд баһал шалгараа. Людмила Пинаева Антонина Середина хоёр мүн лэ түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо.

Каноэ онгосоор урилдаһан манай спортсменүүд Наум Прокупех, Михаил Замотин түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олоо. Виталий Галков энэ урилдаанда дүрбэдэхи боложо фиништэ хүрэбэ.

Мэргэр буудагшадай дунда шангахан тулалдаан болоо. 30 наһанайнгаа ойе долоон хоногой үеэр Мехикэдэ тэмдэглэһэн москвич Евгений Петров олимпиин нааданда түрүүшынхеэ шалгаржа, алтан медальда хүртэбэ. Евгений Петров түрүүшын үдэр 100 дахин буудахадаа, хоёр һомоёо хиидэ алдаһан юм. Чилиец нэгэл һомоёо алдаһан тула эрхимлэһэндэ тоологдоо һэн. Петров октябриин 22-ой үдэр агаарта хиидэжэ ябаһан табагуудые бүлтыень тудажа, эрхимлэһэн юм. Гэбэшье итальянец Р. Гарньяни, ФРГ-гэй К. Вирихир гэгшэдтэй (адли очко абаад) дахинаа мэргэ туршаха ушартай болоо. Эндэ Петровтой туршагшад бирабагүй. Евгений Петров 25 табаг алдангүй тудаба!

Гимнастнуудай дунда эхилһэн Олимпиин наадaнай түрүүшын үдэрһөө эрхимлэжэ ябаһан Советскэ Союзай ба Японой командануud аб адли очконуудтай болоо. Өөр хоорондын мүрысөөндэ дэлхэйн чемпион Михаил Воронин эрхимлэжэ ябана. Гүйсэдхэгдэхэ программын ёһоор Михаил Воронин 57,90 баллтай болобо. Сахариг брус хоёр дээрэ упражнени хэхэдээ эрхим сэгнэлтэ 9,75 балл абаһан байна. Японой спортсмен Акинори Накаяма манай спортсменһээ 0,3 баллаар гээгдэжэ ябана. Зүгөөр командануud хоорондын дүн гаргахада, япон спортсменүүд эрхимлэбэ. Тусхай программын гүйсэдхэгдэһэнэй удаа эдэнэр 286,40 баллтай болоо. СССР-эй суглуулагдамал команда 285,15 баллтай болонхой.

Тамарагшад Олимпиин бассейн соо гурбан алтан медалиин түлөө мүрысэбэ. 100 метрэй зайда нюргаараа тамарһан спортсменүүдэй дундаһаа ГДР-эй Р. Маттес 58,7 секунда соо зайгаа гаталжа, Олимпиин рекорд тогтоогоо. 200 метрэй зайда тамаралгаар эхэнэрнүүдэй мүрысөөндэ США-гай Д. Майер эрхимлэбэ. Энэ зайе 2 минута 10,5 секунда соо гаталһан Майер Олимпиин шэнэ рекорд тогтообо. Брасс туримаар 200 метрэй зайда тамарһан эрэшүүлэй дундаһаа мексиканец Ф. Миьос эрхимлэбэ. Манай спортсмен В. Косинский мүнгэн медальда хүртөө. Манай нүгөөдэ хоёр спортсмен Н. Панкин, Е. Михайлов гэгшэд 4—5-дахи һууринуудые эзэлээ.

Энэ үдэр манай баскетболистнууд бираагүй. Югославиин командада 62:63 тоотойгоор шүүгдэһэн байна. Удаадахи уулзалгадаа бронзо медалиин түлөө тэмсэхэ болобо.

Олимпиин ринг дээрэ гараһан манай арба нэгэн боксерой долоониинь бараг тулалдажа ябана. Киевлянин Владимир Мусалимов испанец Х. Дураниие шүүжэ, наадaнай дүрбэдэхи финалда орохо болобо. Ю Киселев, Дан Позняк х... лалдаагаар шүүжэ, удаа... да хабаадалсаха болоо. ГДР-... Б. Андерсые шүүһэн ма... Чепулис мүн лэ удаада... хабаадалсахань. Валерий ... мексиканец А. Роланд... саашанхи мүрысөөнһөө г... гөөдэ гурбан — Валерий Сон... гений Фролов, Борис Лагу... дэр наажа.

(ТАСС-ай тусхай...)

Мехико.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Олим... даар түрүүшынхеэ алтан ... хүртэһэн манай мэргэн бу... гений Петров. 2. Тамарал... медаль абаһан Владимир К...

ТАСС-ай фото...

ҮШӨӨ НЭГЭ ИЛАЛТА

ЛУГАНО. (ТАСС). Бүхэдэлхэйн Олимпиин наадaнай түрүүшын хахад финалай бүлэгтэ оролсоһон Совет Союзай суглуулагдамал команда Израилиин шатаршадые 3:0 тоотойгоор шүүгээд ябана. Гроссмейстернүүд Спасский, Корчной, Смыслов гэгшэд Израилиин шатаршадые шүүгэ. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан дэлхэйн чемпион Петросян уулзалгаяа хойшолуулба. Тигран Петросян шүүхээр байдалтай. Гурбадахи нааданда хойшолуулагдаһан партиин үргэлжэлүүл... Полугаевский Португал... таршаниие шүүгэ.

Игээд байхадаа, дүрбэд... гын удаа Совет ороной ша... абажа болохо 16-һаа 14,5 ... той, нэгэ хойшолуулагдаһан ... титай, түрүүлжэ ябана ... зургаан бүлэгтэ наадаһан ... шадһаа Монголой, Испани... надын, Бразилиин, Аргент... Болгариин командануud ... һээр.

☒ СПОРТЫН ҺОНИН ☒ СПОРТЫН ҺОНИН

ТЕХНИКЭ ЖОЛООДОЛГООР МҮРЫСӨӨН

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улаан-Үдэдэхи Соведүүдэй талмай дээрэ мотоцикл болон автомашинануудые шадабаритай бэрхээр жолоодохо талаар мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ мүрысөө ДОСААФ-ай республикын комитет, ВЛКСМ-эй Буряадай обком эмхидхэһэн байна.

Кабанск тосхоной автомотоклубай, Улаан-Үдэ хотын табан командануудай хабаадалсаһан спортын техническэ энэ мүрысөөндэ Иосиф Сахин, Валерий Бельтюков, Геннадий Номулев, Мария Чинизубова гэгшэдһээ бүридэһэн ДОСААФ-ай Улаан-Үдын автомотоклубай команда түрүү һууридa гараа. Кабанскын автомотоклубайхид хоёрдохи, Улаан-Үдын Железнодорожно районой спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Илангаяа мотоцикл жолоодолгын мүрысөөн харагшадые һонирхуулаа. Эндэ эдир спортсмен Александр Красиков мүрысөөнэй бүхы шатануудые 35 секундын туршада дабажа шалгараа. Владимир Красиков, Загарайн түлөөлэгшэ Валерий Иванов гэгшэд тус тустаа 50, 51 секунда саг харуулжа, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта хүртөө. Тиихэдэ Валерий Иванов жолоодоһон мотоциклаараа трамплинһаа найман метр гушан сантиметртэ һүрэжэ, эрхим дүн туйлаа.

Автомашина жолоодолгоор мүрысэһэн эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дундаһаа Железнодорожно районой түлөөлэгшэ Мария Якупова эрхимлэбэ. Тимлюгэй шиферэй заводой крановщица Аня Ермакова хоёрдохи һууридa, тиихэдээ гурбадахи һууриие Мария Чинизубова эзэлһэн байна.

Энэ мүрысөөндэ эрхимлэһэн командада ДОСААФ-ай республикын комитедэй түрүүлэгшэ А. Александров ВЛКСМ-эй обкомой кубок нэгэдэхи шатын дипломтойгоор барюулһан байна.

Тиихэдэ түрүү һууринуудые эзэлһэн спортсменүүд диплом болон дурасхаалай бэлэгүүдээр шагнагдаа.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ.

Зурагууд дээрэ: 1. Трамплинһаа һүрэлгэ. 2. Бага хүрээ соо мотоцикл жолоодолго.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

АРБАН УУЛЗАЛГЫН ҺҮҮЛЭЭР...

Манай республикын профсоюзуудай түрүү һуури шатараар эзэлхын түлөө мүрысөөнэй наймадахи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Эндэ хараар наадаһан шатаршад барандаа шүүгдэхэ баатай болоо. Гансал Иванов сагаанаар наадаһан геолог Афанасьевые шүүжэ шадаа. Сагаанаар наадаһан мастерта кандидадууд Сампилов, Назимов гэгшэд нэгэдэхи разрядай Гонзолевский Агафонов хоёрые тус тустаа илаа. Тэрэшэлэн Усов Межовые, Самарин Мотовиловые шүүжэ шадаа.

Маншеев урагшагүй байдалтайгаар Мункоевтой эхилһэн наадаяа хойшолуулаа.

Юһэдэхи уулзалгада Галуута-Нуурай шатаршан Елсуков бэрхэ ябадалнуудаар Власовые шүүгээ. Власов урда тээнь Залкиндада шүүгдэһэн байгаа бшуу. Энэ уулзалгада Иванов үнэтэ очконуудаа абаһаар лэ байба. Ушарынь хадаа тэрэ Агафоновые шүүһэн байна. Мүн эндэ Сампилог Самаринииe, Залкинд Мотовиловые, Гонзолевский Межовые, Афанасьев Черноскутовые илажа шадаа. Тиихэдэ Маншеев Усов хоёр тэнсэхэ баатай болоо.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Мункоев Назимовтай уулзахадаа, наадаяа хойшолуулха ушартай болоһон байна.

Арбадахи уулзалгын үедэ мүрысөөнэй хэдэн үдэрэй дүнгөөр һайн байдалтай ябажа байһан Залкинд Сампиловтай наадахадаа шүүгдээ һэн. Мункоев Иванов хоёрой хоорондо шанга тэмсэл үргэлжэлөө.

Власов Афанасьевай шанга доотолгонуудые сухарюулаад, шүүжэ шадаа.

Афанасьевые шүүһэн Черноскутов түрүүшынгээ очко бэшүүлбэ. Нэгэдэхи разрядтай Гонзолевский, Мотовилов болон Маншеев гэгшэд тус тустаа мастерта кандидат Усов, Елсуков болон Назимов гэгшэдые илажа амжабад. Самарин Межов хоёрой наадан түгэсөөгүй.

Мүнөө үедэ түрүүшын гурбан һууриин түлөө Мункоев, Власов, Залкинд болон Иванов гэгшэд илангаяа үсэд шангаар тэмсэжэ байна.

Арбан уулзалгын удаа Мункоев 5,5 очкотой.

В. МАМИЛОВ.

Зураг дээрэ: мастерта кандидат Мункоев (баруун гарһаа) нэгэдэхи разрядай шатаршан Мотовиловтай наадажа байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

Румынида Октябриин ойе һайндэрлэхэ бэлэдхэл

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Агуухэ Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Румынида бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудые Советскэ Союзтай хани ёһоной холбоо байгуулха румын бүлгэмэй (АРЛУС) генеральна совет зүбшэн хэлсээд, һайшааһан байна. АРЛУС-ай генеральна соведэй түрүүлэгшын орлогшо академик Н. Константинеску-Яш гэгшын хүтэлбэри доро заседани үнгэрөө.

Һайндэрэй хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлгэдэ АРЛУС урда жэлнүүдэйхи шэнги эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гээд АРЛУС-ай генеральна соведэй түрүүлэгшэ М. Рошиану тэмдэглээ. Предприятинуудта, хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудта румыно-совет хани барисаанай байшангуудта баярай суглаанууд үнгэргэгдэхэ, лекцинүүд уншагдаха, литературна үдэшэнүүд, выставкэнүүд, совет фүльмнүүдэй үдэшэнүүд эмхидхэгдэхэ гээд тэрэ мэдээсээ.

Румынида мүнөө үнгэржэ байһан совет культурын үдэрнүүдэй шатаар «Замбуулинай дайдые шэнжэлэлгээр СССР-эй амжалтанууд» гэһэн выставкэ ноябриин 7-ной урдуур нээгдэхэ гээд М. Рошиану мэдээсэһэн байна.

Бухарестдэ баярай суглаан болоод, Октябриин 51 жэлэй ойтой дашарамдуулагдаһан хэмжээ ябуулганууд дүүрэхэ юм.

АРЛУС коммунис залуушуулай союзай ЦК-тай хамта лекцинүүдые үнгэргэжэ, выставкэнүүдые эмхидхэжэ, бусад хэмжээ ябуулгануудые абажа, Комсомолой 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ.

Табан самолёт буудуулан унаба

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын газар дээрэ Вьетнамай арадай армиин зенитчигүүдэй буудажа унагааһан американ самолёдуудай тоо олон боложол байһаар. ДРВ-гэй огторгойе баатарлигаар хамгаалагшад октябриин 20, 21, 22, 23-да Куангбинь, Хатинь, Хатэй провинцинуудта табан американ самолёт буудажа унагаагаа.

Тиимэһээ, ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ДРВ-гэй газар дээрэ хамта дээрээ американ ээрхэг түримхэйшүүлэй 3.225 самолёт буудуулан унагаагдаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Республикын колхоз, совхозуудта хонин ажалай байдал ба тэрэниие саашадань хүгжөөхэ, хониной мяха, нооһо бүри элбэгээр абаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй обкомой пленумэй тогтоол.

Хоёрдохи хуудаһанда: республикын түрүү хонишодой зүблөөнэй материал.

Гурбадахи хуудаһанда: «Буряадай комсомол дайнай үедэ» гэһэн Б. Семеновой статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Залуушуулда бэшэг» гэһэн «Правда» газетын материал. Мехикэдэ боложо байгаа Олимпиин наадaнай материал.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

14 час 50 минутаһаа 18 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14 час 50 минутаһаа комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ВЛКСМ-эй ЦК-гай ойн баярай пленум. 16 час 30 минутаһаа Литвагай пионернүүдэй ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан рапорт. 16 час 45 минутаһаа Олимпиин XIX наадан. 18 часһаа «Орленок» гэһэн мультфильм. 18 час 20 минутаһаа «Комсомол, энэ шинии дүүнүүд» гэһэн дамжуулга. 19 часһаа «Холо ойрын һонин». 19 час 20 минутаһаа «Реформо бэелүүлэгдэжэ байна» гэһэн дамжуулга. 19 час 30 минутаһаа хүгжэм. 19 час 55 минутаһаа дамжуулгын программа. Сагай уларил. 20 часһаа 23 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

Эб найрамдалай хэрэгтэ шухала туһа нэмэри

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Чехословакиин Социалис Республикын газар дээрэ совет сэрэгүүдэй саг зуура байха гурим тухай СССР-эй ба ЧССР-эй правительствануудай хоорондо баталагдаһан договорто Монголой олониитэ гол анхаралаа хандуулһаар. «Эб найрамдалай хэрэгтэ шухала туһа нэмэри» гэһэн томо гаршагтайгаар энэ документые «Үнэн» газетэ октябриин 23-да үргэнөөр тайлбарилһан байна.

Империализмын ба хархис этэгээдүүдэй хүсэнүүд социализмын хэрэгтэ эсэргүүгээр гол сөхилтөө нэгэлүүлнэ, бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб районуудта шахардуу шанга байдал тохёолдуулна. Тэдэнэр социалис гүрэнүүдэй арадуудай нэгэдэлые һуларуулха, тэдэнэй зэргые эмхи гуримгүй болгохо гэжэ эрмэлзэнэ. Иимэ эрхэ байдалда социализмын ашата туһа хамгаалхын тулада аха дүү оронууд ямаршье хэмжээ абахаар холодоо бэлэн байха ёһотой гээд «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ТУҺАЛАМЖА

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ЧССР-тэ совет сэрэгүүдэй саг зуура байха гурим тухай Прагада гар табигдаһан договорые эсэслэн баталһан ушар социализмын тала үнэхөөрөөл баригшадта таарамжатай һайн эрхэ байдал бии болгоно гээд «Непсабадшаг» газетэдэ Ференц Варнаи бэшэнэ.

Чехословакида революцида харша этэгээдүүдэй тохёолдуулһан аюулые зайсуулхын тулада табан социалис орон өөһэдынгөө зүгһөө ябуулгануудые хэһэн байгаа гээд венгр журналист онсолон тэмдэглэнэ. Социализмын хэрэгэй түлөө эдэ оронуудай хамтын интернациональна харюусалгатай байһые автор онсолон тэмдэглэһэн байна. Тиимэһээ социалис гүрэндэ аюулай тохёолдоод байгаа һаань, тэрээндэ туһаламжа үзүүлхэ гэсшэ бүхы дэлхэй дээрэхи социализмын тала баригшадай интернациональна уялга болоно. Иимэ туһаламжа үзүүлхэ шухала гэжэ ангиин тэмсэлэй дүй дүршэл һургана гээд Ф. Варнаи онсолон тэмдэглэнэ.

Хархис этэгээдүүдэй түсэбүүд буруу һүрэбэ

СОФИ. (ТАСС). «Манай олониитэ, бүхы болгар арад совет-чехословак договорые гүнзэгы ехээр һанaлаа ханан, һайшаалтайгаар угтахадаа, тэрэниие марксизм-ленинизмдэ үндэһэлэн аха дүү оронуудай хоорондохи интернациональна холбоое бэхижүүлхэ угаа шухала алхам, эб найрамдалай, хани барисаанай ба социализмын хэрэгтэ туһа нэмэри болоно гэжэ тоолоно» гээд Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Хоёр областиин хани барисаан

ПРАГА. (ТАСС). КПСС-эй Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Шибаев түрүүтэй Саратовска областиин делегаци Братислава ошоод байнхай.

Табан хүнһөө бүридэһэн тус делегаци областьнуудай хоорондо хани харилсаанай тогтоогдоһоор 10 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Баруун-Словацка областьдо айлшална. Делегаци промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудта хүрэхэ, областиин тус тус районуудай түлөөлэгшэдтэй уулзаха байна.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, делегациин гэшүүдтэй Словакиин Коммунис партиин ЦК-гай секретариадай гэшүүн, КПС-эй Баруун Словацка обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Абрахам уулзаа.

Хөөрэлдөөнэй һүүлээр Саратовска областиин делегаци Славиндахи кладбищада ошожо, Братиславые сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудай үедэ наһа бараһан совет сэрэгшэдэй памятнигай дэргэдэ сэсэгүүдые табяа.

Австрали дээгүүр ниидэн гаража шадабагүй

КАНБЕРРЭ. (ТАСС). Залуу австралиинхид — 24 наһатай инженер-химик Тони Нортон, 25 наһатай радиомеханик Петер Ходге Перт городһоо 100 милидэ байдаг аэродром дээрэһээ агаарай шарта һуужа октябриин 21-дэ ниидэн гараһан байгаа. Тэдэнэр ябууд һалхиие хэрэглэк. Австралиие хүндэлэн ниидэжэ гараха зорилго урдаа табиһан байгаа бшуу. Зүгөөр энэ һэдэлгэнь урагшагүйдөө.

Түрүүшын часуудта тэдэнэр амжалтатайгаар ниидэ.

Италиин парламентда

РИМ. (ТАСС). Амнисти тухай хуулиие итальян сенат баталан абаа. Демократическа хүсэнүүдэй баалалтаар хуулиин проектдэ горитойхон заһабаринууд оруулагдаа. Баталан абтаһан хуулиин ёһоор амнисти имагтал уголовно гэм хэгшэдтэ хабаадаха бэшэ, харин ажалшадай болон студентнүүдэй политическэ демонстрацинуудта хабаадагшадта дэлгэрүүлэгдэхэ байна.

Ороной экономикые урмашуулха талаар хэмжээнүүд тухай хуулиин проектые депутадуудай палата правительственна олониитын дуугаар эсэслэн баталаа. Компартиин, бусад демократическа хүсэнүүдэй зүгһөө хурсаар шүүмжэлэгдэһэн шэнэ хуулиин ёһоор монополинуудта налогой ба финансова хэдэ хэдэн хүнгэлэлтэнүүд үгтэхөөр хараалагдана, материальна байдалыень һайжаруулха тухай ажалшадай эрилтэнүүд оройдоошье хэрэгсээгдээгүй байха юм.

Аюулгүй байда... бата найдаба...

ВАРШАВА. (ТАСС). ЧССР-... сэрэгүүдэй саг зуура ба... тухай совет-чехословак ... «шэнэ шатын эхин» гэжэ «... цы» газетэ нэрлэнэ. Онсо ... дые абахые баадхаһан ха... тэй байдал зайсуулагдаба ... тэ бэшэнэ. ЧССР-тэ һууһа... нүүдтэ болоһон таатай һайн... тануудые гүнзэгырүүлхэ, ... удаан сагай, бэрхэтэйхэн... эхилбэ. Тиссэ дээрэхи Чиер... тиславада, Москвада болон ... баталагдаһан хэлсээнүүдэй ... холбоо барисаагаа бэхижүүл... лада хүлэлхэ гээшэ бүхы ... оронуудай хамтын зори... гээд «Глос працы» үргэн... бэшэнэ. Дэбжэлтын ба бүх... дээрэхи эб найрамдалай аш... тааруугаар арадуудай бүх... лие бүлын хүсые, нягта ... саашадань бэхижүүлгэдэ ... барисаанууд лаб туһалха ...

ФРГ-гэй Верхо... сүүдэй шиидхэбэ...

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй Ф... на Верховно сүүдэй уголо... гүүдые эрхилдэг сенат КПГ-... гай нэгэдэхи секретарь Макс... пиие арестовалха тухай за... болюулха гэһэн шиидхэбэри...

Лонган провинци... болоһон байлда...

ХАНОЙ. (ТАСС). Лонган ... цида октябриин 21-дэ болоһо... даануудай үедэ Урда Вьетна... лай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хү... подразделенинүүд дайсанай ... ладые, тэрэ тоодо 200 амери... хүлһөөнь бууулгаа. Дайсан... солдат плендэ абтаа, верто... дуулан унагаагдаа, олон т... зэбсэг буляажа абтаа гээд ... дение агентствын дамжуул... һэлэн, Вьетнамай инфор... агентство мэдээсэнэ.

Нью-Йоркдохи хэ... бэрхэтэй байда...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Н... өөрынгөө бүхы удаан саг... үзэгдөөгүй хэсүү бэрхэтэй ... мүнөө оронхой.

Городой бүхы шахуу му... на һургуулинууд урда мэт... тай — сентябриин эхинһээ х... шанарай гурбадахяа хэһэн ... ко 10 үдэрэй турша соо ... байһаар. Энэ эмхи гуримгүй ... лые салин хүлһэ нэмээхэ ... дэг 32 мянган полицин... дэлмэриин һуларалга» ула... гырүүлнэ. Зам дээрэ байда... гараһ залуурш ад, мүн харуу... шад «үбшэлөөбди» гэһэн ... ряад, октябриин 22-то дежу... гараагүй. Энэнь үнэндөө за... хэһэн ябадал болоно бшуу. ... полицинхидһээ жэшээ аба... Йоркын түймэр сарагшад ... рэе удааруулжа», салин хү... шэлүүлхэ эрилтэ хэһэн бай...

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕ...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—6... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ин... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-02047. Зак. № 10...